

In deze uitgave onder andere:

- Het dagboek van Piet den Breejen
- Een verhaal over het Diepje
- Vertier op het ijs
- Jacob Coenraads

Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam

Mededelingenblad

Inhoudsopgave

Voorwoord	01
Activiteiten en Mededelingen	02
1944 Putten, Boven-Hardinxveld	06
Het roze huis met de Davidsster	07
Het dagboek van Piet den Breejen	08
Tragedie in Giessendam	11
Boerman Transport (vervolg)	22
Een verhaal over het Diepje	29
100 jaar KLM	32
Vertier op het ijs	33
Jacob Coenraads	36
Boekennieuws	38
Schenken	40

Bij de coverfoto: Ringrijden op St. Moritz

Bij de coverfoto achterkant: achterzijde van de kaart.

inleveren kopij zomer 2020 sluit: 1 mei 2020.

COLOFON

Uitgever

Historische Vereniging
Hardinxveld-Giessendam

Eindredactie

A. van Lopik-de Jong

Redactieleden

W.F. van de Bree-Ooms
M.J.A. de Haan
A. van Lopik-de Jong
J.F. Teeuw-van der Plas
P. van Wijngaarden

Foto's

Archief Historische Vereniging, Willy van de Bree,
Max van den Bout, Freke Corte, Gert Huisman,
Gertjan de Rover en anderen.

Vormgeving, opmaak en druk

De Groot - grootgedrukt.nl, Goudriaan

Redactieadres

E-mail: info@hv-hardinxveld-giessendam.nl
Secretariaat: wf@vandeBree.nl

*Het Mededelingenblad verschijnt twee keer per
jaar en is gratis voor leden en zusterorganisaties.
Losse verkoopprijs € 3,50*

Genealogische werkgroep

Jan Dubbeldam, Wim van den Heerik,
Bas Huisman, Arie Verhoef

BESTUUR

Joh. van den Bout
W.F. van de Bree-Ooms
M.J.A. de Haan
A. Kampman-Timmer
A. van Lopik-de Jong
N. Scheijgrond
P. van Wijngaarden

Rivierdijk 197
Buitendams 77
Buitendams 4
Van Leeuwenhoekstraat 71
Damstraat 1
Fosforstraat 3
Spindermolen 20

3372 BM H'veld-G'dam
3371 BB H'veld-G'dam
3371 BL H'veld-G'dam
2984 EG Ridderkerk
3371 AC H'veld-G'dam
5651 HK Eindhoven
3371RN H'veld-G'dam

Historisch Informatie Centrum

Peulenstraat 243 tel. 0184-632956
(op zaterdagmorgen van 10-12 uur)

Copyright

Overname van artikelen of gedeelten daarvan
is toegestaan mits vermelding van de bron en
toezending van een exemplaar.

Lidmaatschap

De minimumcontributie bedraagt € 15,00 per jaar.
Voor leden tot 18 jaar en ouder dan 65 jaar € 12,50.
Bankrekening NL65 RABO 0325 0991 38 of
NL68 INGB 0003 8796 69. Bij elke betaling s.v.p.
duidelijk uw lidnummer vermelden en het
bedrag dat u betaalt. Donaties zien wij graag
tegenwoordig.

Voorwoord

Voor wie het nog niet heeft opgemerkt, de Historische Vereniging leeft en bruist! Dit Mededelingenblad is er wederom een bewijs van. Het samenstellen, redigeren en corrigeren van dit blad is een intensieve en regelmatig terugkerende klus. Je moet constant alert zijn op mogelijke fouten. En dan gaat er toch soms nog iets mis.....

In het vorige Mededelingenblad is het verhaal en de kwartierstaat van Wouter Smit gepubliceerd in een nogal verminkte vorm. We zullen niet gaan uitleggen hoe dat kwam, maar de Wet van Murphy ('alles wat fout kan gaan, zal fout gaan') was hierop in hevige mate van toepassing. In goed overleg met de samensteller van de kwartierstaat en de drukkerij is besloten deze opnieuw te publiceren. Wij menen dit aan Wouter Smit en zijn nabestaanden verschuldigd te zijn. Tevens zijn afspraken gemaakt om dergelijke 'missers' in de toekomst te voorkomen. Maar, waar gehakt wordt vallen spaanders...

Er bruist nog meer in de vereniging. Het boek van Ronald Nederveen 'Begraven in Hardinxveld-Giessendam' is op 30 november jl. gepubliceerd. Ook gaan we ons aandeel leveren aan de viering van '75 jaar bevrijding' in 2020. Hiervoor is door de gemeente Hardinxveld-Giessendam een brede werkgroep gevormd waarin ook de HV meedenkt, meepraat en meewerkt. Er wordt nader onderzoek gedaan naar de voedseltochten van ds. J. van der Poel in 1944-1945 en naar liniecrosser Willem Leenman. Gewerkt wordt aan de herdruk en heruitgave van de publicaties 'Helsluis' en 'De Merwedegijzelaars'. We zijn als adviseur betrokken bij het 60-jarig jubileum van de weekmarkt in ons dorp en we waren weer aanwezig tijdens de Seniorenbeurs.

En dan gebeurt er nog het nodige 'onder water', zoals het beantwoorden van vragen per e-mail en het up-to-date houden van onze vernieuwde website. Piet Boer en Jaap van Houwelingen zijn al een tijdlang bezig met het beschrijven en invoeren van onze museumobjecten in een Acces bestand. Gewerkt wordt aan de conversie van dit digitale bestand in het objectregistratiesysteem van museum de Kopen Knop. En u weet, digitale wegen zijn geweldig, maar niet altijd aangenaam. En dan hebben we het nog niet over al die 'gewone' bestuurlijke taken en werk. Al met al een stevige lijst van activiteiten die we met heel veel plezier doen.

En dat plezier is nog vergroot door de schenking van € 1000,- van Kringloopwinkel De Cirkel en € 2000,- van de RaboClubSupport (nog hartelijk dank voor uw stemmen.....) en een toezegging van € 950,- van StuwKr8 voor de heruitgave van het jeugdboek 'Helsluis'.

Ondanks dat plezier nadert toch het afscheid van drie bestuursleden: penningmeester Adri Timmer, en de algemene bestuursleden Johan van den Bout

en Nel Scheijgrond. Na zoveel jaren de vereniging te hebben gediend, begrijpen wij hun besluit. Aan alles komt een einde. Tijdens de algemene ledenvergadering in het voorjaar van 2020 zullen we officieel afscheid van hen nemen. Er blijven dan nog vier bestuursleden over. Hun enthousiasme is onverminderd, maar ook hun tijd kent grenzen. Kortom de situatie is ernstig en zal nog ernstiger worden. Nu is het wachten op de reactie van onze leden om deze vacatures op te vullen.

*Peter van Wijngaarden,
vicevoorzitter*

De nieuwe banner

Activiteiten en Mededelingen

NIEUWE BESTUURSLEDEN EN VRIJWILLIGERS GEZOCHT

Wij zijn dringend op zoek naar: een **penningmeester** (man/vrouw) en twee algemene bestuursleden. Tevens zoeken wij een **webmaster**. Wij zijn een vereniging met elan, zoals ons ledenaantal uitstraalt (850) en onze activiteiten. Heb je zin in interessant verenigingswerk dat de dorpsgrenzen overstijgt en waardoor je met allerlei mensen in aanraking komt en daarbij je kennis verbreedt, dan ben je bij ons aan het juiste adres. Neem contact op met Willy van de Bree, secretaris: wf@vandebree.nl of tel. 0184-614563 en meld je aan! Van harte welkom.

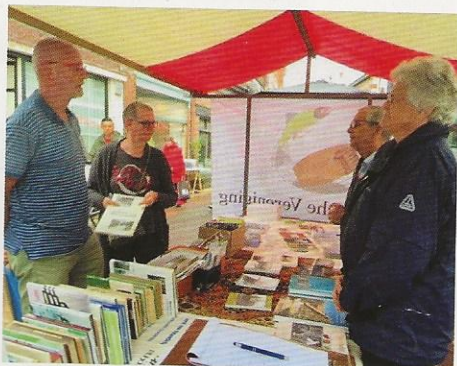
AANPASSING LIDMAATSCHAPSPRIJS

De lidmaatschapsprijs bedraagt minimaal € 15,00 per jaar. Dit is al jaren zo. Wij gaan dit voor het volgende jaar verhogen met € 2,50 per jaar. Portokosten gaan regelmatig omhoog. Alles wordt bijna ieder jaar duurder.

Voor leden tot 18 jaar en ouder dan 65 jaar verhogen we de lidmaatschapsprijs van € 12,50 naar € 15,00 per jaar. Donaties zien wij graag tegemoet.

BRADERIE

De Braderie in de Peulenstraat was als vanouds weer op de derde zaterdag in juni. Het weer was redelijk en het bezoek aan onze kraam voor ons Historisch Informatie Centrum, dat natuurlijk ook heel de dag geopend was, kreeg ruime belangstelling. De nieuwe banner trok flink de aandacht.

OPEN MONUMENTENDAG

Dit landelijke initiatief is gestart in 1987 in navolging van deze activiteit in Frankrijk. Mensen in staat stellen gratis binnen te kijken in huizen en/of gebouwen die op de Rijksmonumentenlijst staan en die tot het historisch erfgoed behoren. Elk jaar aan de hand van een ander thema. In ons land zijn meestal

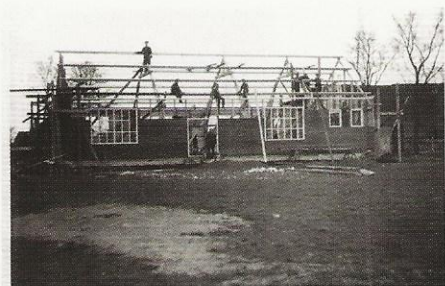
in dit weekend zo'n vierduizend monumenten gratis toegankelijk. In Hardinxveld-Giessendam zijn wij helaas niet veel monumenten rijk. Dit jaar was het thema van de landelijke Open Monumentendag: 'Plekken van plezier'. Dit was een heel breed thema. De Ned. Hervormde Kerk op de Dam was open en had het thema iets aangepast tot: 'Plek van vreugde'. Zij belichtten de doop en het avondmaal, o.a. met een tentoonstelling van doopjurken.

Ons bestuur had voor de zaterdag van Open Monumentendag het gebouw van de IJclub aan de Parallelweg gehuurd, Ons Clubgebouw, om iedereen in de gelegenheid te stellen hier nog eens binnen te kijken. Het gebouwtje is inmiddels erg oud, maar alles is nog als vanouds met heel veel herkenbare elementen. Heel veel Hardinxvelders en Giessendammers hebben daar plezierige momenten beleefd. In 1950 gebouwd als verenigingsgebouw voor OKK en Vriendenschaar en natuurlijk voor de IJclub. De scholen maakten er ook gebruik van. Op dit moment zit er nog een amateurvereniging met radiozendapparatuur en het is sorteerplaats voor de dagbladen.

De feestelijke middagen en avonden in de winter als het gevoren had en de baan was open: wie heeft daar geen herinnering aan? Met recht: een 'Plek van plezier'.

TENTOONSTELLING 'Geertruidenberg onder vuur'

Van 16 september tot 15 november werd deze tentoonstelling gehouden in Geertruidenberg.

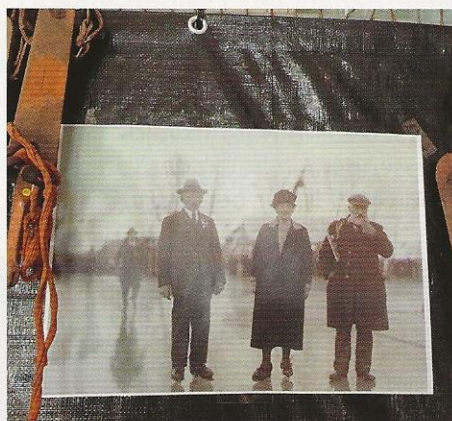
Onze burgemeester was bij de opening aanwezig. Men is nog steeds trots op het tegeltableau dat de gemeenschap van Giessendam na de Tweede Wereldoorlog schonk aan de gemeenschap van Geertruidenberg als dank voor het meewerken aan de voedseltransporten. De afbeeldingen op de tegels zijn destijds gemaakt door bakker – kunstenaar Van der Hoff.

SENIORENBEURS

Deze middag op 3 oktober jl. is weer heel goed bezocht. Ook wij waren als vereniging vertegenwoordigd met een kraam waar weer veel te zien was.

GIFT KRINGLOOPWINKEL DE CIRKEL

Wij zijn heel blij met de prachtige gift van de kringloopwinkel. Een gift van maar liefst € 1000,--. Dat

komt goed van pas nu we dit jaar een boek uitgeven en bezig zijn met de heruitgave van het jeugdboek Helsluis en het boekje over de Merwedegijzelaars, beiden uitverkocht. Hartelijk dank bestuur van Kringloopwinkel De Cirkel!

JUBILEREND WEEKBLAD HET KOMPAS

Het jubilerende huis-aan-huisblad Het Kompas trakteerde ons met een heerlijke taart. Cora Versteeg, die al 39 jaar werkzaam is bij Het Kompas en nu met pensioen gaat, kwam de taart persoonlijk overhandigen.

Tijdens de bestuursvergadering hebben we bij een kopje koffie er heerlijk van gesmuld. Hartelijk dank medewerkers van Het Kompas en van harte gefeliciteerd met jullie jubileum.

RABO CLUBSUPPORT

Het kon niet op! Nog nooit eerder deden wij mee met een Rabo Club Actie. Dit jaar schreven wij ons voor de eerste keer in en verwachten er eigenlijk niet zoveel van. Tot onze grote vreugde behoorden wij tot de top 5! De vijf clubs die de meeste punten hadden weten binnen te halen.

Persoonlijk kwamen de medewerkers van de Rabobank met een ludiek vintage voertuig naar de Peulenstraat om, in ons eigen Historisch Informatie Centrum, aan ons de cheque van € 2000,-- te overhandigen. Dank Rabobank, maar zeker zoveel dank aan alle leden en andere mensen die op ons hebben gestemd, zodat wij dit mooie bedrag mochten ontvangen.

Oproep: DE VOEDSELTOCHTEN VAN 1944/45

Tijdens de hongerwinter werd in Giessendam en Neder-Hardinxveld een aantal voedseltochten naar het bevrijde gebied georganiseerd. De expedities van de Oudgereformeerde predikant ds. J. van der Poel, samen met zijn ouderling schipper Leen Dubbeldam en diaken Adam Trapman, maar ook met schipper Kees van Berchum en schipper (?) Hagenaar zijn vermaard geworden. Namens een interkerkelijk comité trok ds. Van der Poel per schip naar het Land van Heusden en Altena en de Bommelerwaard om tarwe, gerst, aardappelen en andere levensmiddelen te halen voor de hongerende inwoners van ons dorp.

Ook in mei 1945, een paar dagen na de bevrijding, voeren ds. Van der Poel en Leen Dubbeldam naar Brabant. Hun schip lieten ze achter in Geertruidenberg en per auto

reden ze naar Tilburg waar ze de hand wisten te leggen op 20 ton tarwe en 10 ton gerst. Met hulp van de burgemeester van Geertruidenberg wist de predikant de plaatselijke bakkers over te halen van deze geweldige hoeveelheid meel broden te bakken. Zo voeren ze terug met 13.000 broden voor de hongerende Giessendamse bevolking. Een paar dagen later is, op verzoek van de Voedselautoriteiten uit Gorinchem, dit huzarenstukje herhaald met 20.000 broden als resultaat. Er is weinig bekend over deze voedseltochten. Het meest is geschreven over de tochten naar Geertruidenberg. Over de andere acht(?) reizen is nauwelijks iets bekend.

In 2020 zal in Hardinxveld-Giessendam in het kader van de viering van '75 jaar bevrijding' worden

stilgestaan bij deze voedseltochten. In museum De Koperen Knop wordt volgend jaar, samen met de Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam, een tentoonstelling georganiseerd over o.a. deze 'voedseltochten'.

We zouden graag meer informatie ontvangen van mensen die zich dit nog herinneren of het aan hun kinderen of kleinkinderen hebben verteld. Als u ons kunt helpen, wilt u dan contact opnemen met de Historische Vereniging of met Peter van Wijngaarden, 06-12217969; peter.v.wijngaarden48@kpnmail.nl

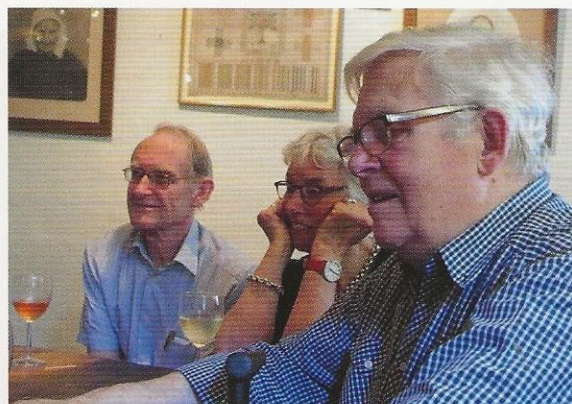
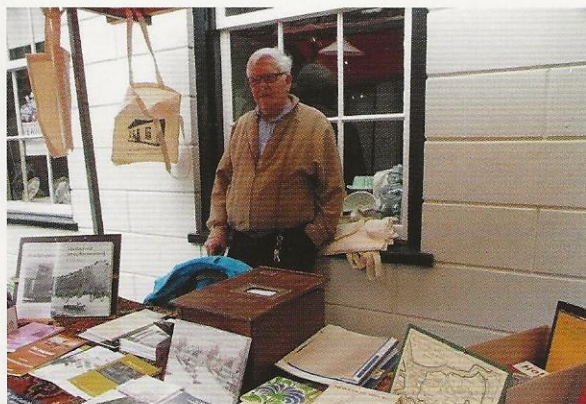
RECTIFICATIE

Wij trekken als redactie het boetekleed aan voor de lay-out van Het hoofdstuk Verhaal en Genealogie over Wouter Smit. Dat artikel is in het vorige nummer, zomer 2019, niet op de manier weergegeven zoals onze genealogen zich hadden voorgesteld. Zij vinden dit een blamage op hun werk en in overleg wordt dit artikel opnieuw geplaatst. Onze welgemeende excuses!

IN MEMORIAM Arie Koorevaar 1935 - 2019

Ons bereikte het bericht dat op 31 oktober jl. ons oud-bestuurslid de heer A. Koorevaar, op de leeftijd van 84 jaar, is overleden.

In 1994 werd hij lid van onze Historische Vereniging, mede vanwege zijn belangstelling voor genealogie. Op 1 september 1998 kwam hij in het bestuur tot 2013.

Helaas werd zijn gezondheid steeds slechter en moest hij zijn bestuursfunctie neerleggen. Als het maar even kon probeerde hij toch op zaterdagmorgen in het Historisch Informatie Centrum aanwezig te zijn en bij allerlei andere activiteiten van de vereniging.

Hij was een actief en geliefd persoon in het wereldje van onze vereniging. Wij zullen hem missen.

1944 Putten, Boven - Hardinxveld

Door Gert Romijn

In de vroege morgen van zondag 30 mei 1999 is er een einde gekomen aan het lange leven van Anna Theodora de Rover – van der Pol. Ze is gestorven op de leeftijd van 94 jaar.

Anna de Rover heeft een heel bewogen leven achter de rug. Haar eerste man heeft ze verloren in de Tweede Wereldoorlog.

Jan Snapper was een van de vele mannen die op zondag 1 oktober 1944 uit de kerk van Putten werd weggevoerd naar Duitsland en nooit meer is teruggekeerd.

Toen Anna op de dag van de razzia naar de kerk kwam om afscheid van haar man te nemen, kreeg ze daar te horen dat haar huis in brand stond. Er was een granaat naar binnen gegooid. Op één dag was ze haar man en haar huis kwijt.

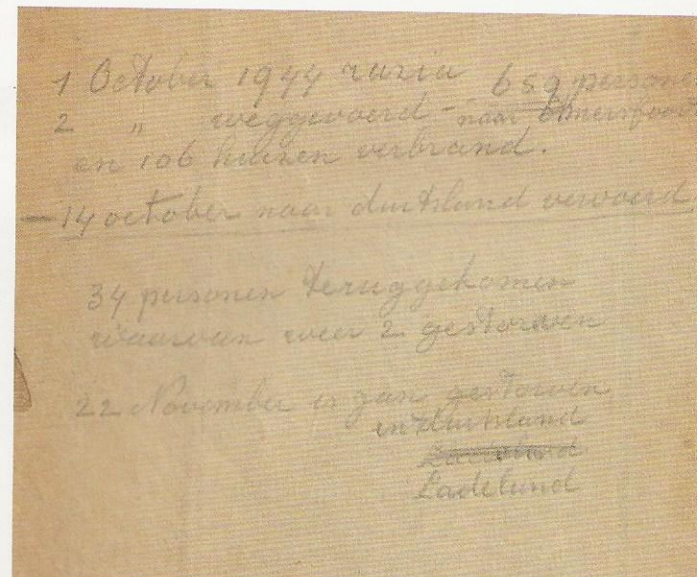
Deze onthutsende ervaring heeft haar leven getekend. Als huishoudster vond ze onderdak en verdiende ze tegelijkertijd de kost.

Op latere leeftijd is zij getrouwd met Jan de Rover uit Boven-Hardinxveld. Ze zijn gaan wonen in een klein rietgedekt huisje in het Kromme Gat. Ze hebben de laatste jaren van hun leven doorgebracht in de Burg. de Boerstichting en daar nog hun 25-jarig huwelijk gevierd.

Zo verbond het oorlogsdrama van Putten zich met Boven-Hardinxveld.

Een foto van Anna met haar diep doorgroefd gelaat

Een met potlood geschreven stukje dat Anna zelf voor haar liturgie had geschreven

CORNELIS P. VAN TIGGELE, 42 jaar, geb. 10 Jan. 1902 te Ginneken, gehuwd met Francina Flach, één kind, stalhoudersknecht; Achterstraat 53. Geen bericht van overlijden; vermoedelijk overleden 31 Maart 1945 te Bremen-Farge.

WILLEM SMIT, 36 jaar, geb. 3 September 1908 te Baarn, gehuwd met Johanna Mooij, geen kinderen, onderwijzer; Driese weg 3. Overleden 23 November 1944 te Ladelund.

JAN SNAPPER, 45 jaar, geb. 6 Mei 1899 te P., gehuwd met Anna Th. v. d. Pol, geen kinderen, los arbeider; Stationsstraat 11. Overleden 22 November 1944 te Ladelund. Het huis werd verwoest. *notar*

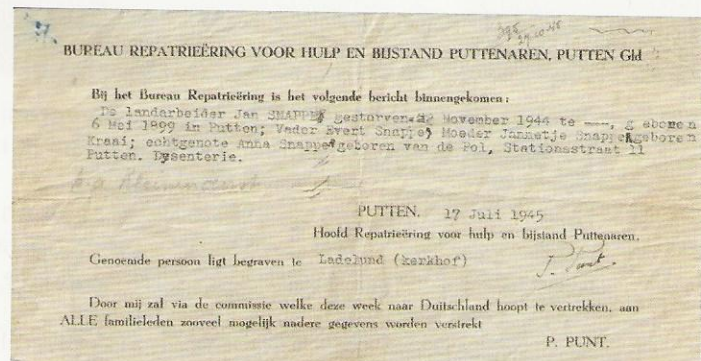

JAN F. STIPHOUT, 18 jaar, geb. 11 September 1926 te Vlissingen, ongehuwd, studierend; Garderenseweg 61c (Ouders: P. Nieuwlandstraat 2118, Amsterdam). Overleden 14 November 1944 te Ladelund.

CORNELIS STOFFER, 33 jaar, geb. 27 Sept. 1911 te P., gehuwd met Maria A. Buter, drie kinderen, boekhouder; Pr. Hendrikweg 2a. Overleden 31 Dec. 1944 te Hamburg. Het huis werd verwoest. Ook een broer met zoon werden weggevoerd; zie bladz. 285.

Rechtsboven de heer Snapper. Deze pagina stond in een speciaal boek over het drama Putten

Een soort bewijs dat Jan Snapper is overleden

HET ROZE HUIS met de Davidsster IN DE PEULENSTRAAT

Het 'roze huis' in de Peulenstraat staat te koop. Het is een authentiek pand met een rijke historie dat, naar wij hopen, een eigenaar zal vinden die het gaat restaureren. Zo blijft het pand bewaard maar ook haar geschiedenis. Bovenop de schoorsteen heeft de vroegere eigenaresse, de bekende Hardinxveldse dame Rijka de Geus, een Davidsster laten plaatsen. Haar familie kocht het pand begin vorige eeuw van een Joodse familie. Ter nagedachtenis aan deze familie De Vries heeft zij de ster geplaatst die nu nog altijd schittert voor een ieder die de moeite neemt naar boven te kijken.

Pater Iudaeorum (Vader van de Joden): Jacob de Vries

Een heel bekende Joodse Giessendammer was rond de eeuwwisseling Jacob de Vries.

Toen de laatste rabbijn van de gemeente Hildesheim vertrok, nam hij zoveel mogelijk van diens taken over en leidde hij op geroutineerde wijze de diensten. Na zijn overlijden in 1906 werd in een Joodse krant een stukje over hem geschreven: *'Op sjabbat ha-gadol verspreidde zich de treurnis dat Jacob de Vries van Giessendam vannacht plotseling is overleden. Een ieder was verslagen. Men meende dat hij van zijn ziekte reeds herstellende was, en nu onverwacht die ontzettende tijding. Overal, bij geloofsgenoten en andersdenkenden, tot ver buiten de grenzen onze kleine gemeente, werd het bericht met diepe droefenis vernomen. Geen wonder, Jacob de Vries was bij een ieder die hem kende, geacht en bemind om zijn eerlijkheid en deugd, zijn oprechte godsvrucht en welwillende naastenliefde.*

Voor al onze kleine Joodse gemeente heeft door zijn dood een onherstelbaar verlies geleden. Hij was niet slechts haar nauwgezette penningmeester, maar vooral voor onze kerkdienst was geen moeite hem te groot, geen opoffering te zwaar. Geheel belangeloos en met liefdevolle toewijding fungeerde hij als chazan en dat op onverbeterlijke wijze. Het was zijn hoogste genot voor de godsdienst werkzaam te kunnen zijn, op een of andere wijze de Thora te beoefenen en vooral zijn eenigen zoon tot een goede Jehodie en waardig opvolger te leiden. Mogen de treurende familieleden troost vinden in den goeden naam, dien de overledene zich overal mocht verwerven.'

Bron: Joods leven aan de Merwede (Sliedrecht, Hardinxveld en Giessendam) door drs. Bart Wallet

Van P. den Breejen, Peulenstraat B620, Neder-Hardinxveld

In 2018, het winternummer van ons Mededelingenblad, heeft u al kunnen lezen dat wij een dagboek toegestuurd kregen via Boekhandel en Antiquariaat De Hoeksteen, Havenstraat 1 te Woerden. Er was niet veel in geschreven, het was bijna leeg, maar wat erin stond was heel interessant voor ons.

Het zijn zomaar wat kleine observaties van een jonge man, een Utrechtse student, die in de weekenden als hij thuis is de veranderingen in het dorp opmerkt en noteert. Het zijn de naoorlogse jaren, 1949 en 1950, de jaren van de Wederopbouw en de jongeman studeert Geschiedenis.

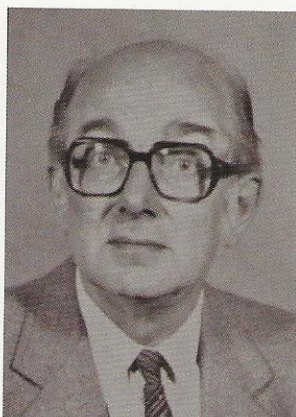
Maar nog interessanter werd het voor ons toen wij lazen wie die student was. Het waren de dagboek aantekeningen van Piet den Breejen, een van de eerste bestuursleden van onze vereniging, die in de eerste 25 jaar onze vereniging mee groot heeft gemaakt.

De tekst is uitgetypt, zoveel mogelijk ongewijzigd in de stijl en de spelling van die tijd.

1949

20 en 26 Dec. Dit jaar hadden we geen witte Kerstmis. Het was zeer zacht weer.

27 Dec. Girbe van Munster, waar m'n nicht Martha de

Rover sinds kort (begin Dec) verkering mee heeft, is voor 't eerst bij de burens geweest.

31 Dec. Bijna lenteweer.

1950

1 Jan. Familiereunie van de fam. Benders bij oom Wim. Alleen oom Aart was er niet.

2 Jan. bericht dat hij eind Januarie scheep gaat uit Indië.

29 Dec. 1949 is er brand geweest in Café Hensema v/h den Toom. 's Avonds om half elf begon het en het liep zich erg aanzien. De brandspuiten waren al gauw ter plaatse. Neder- en Boven-Hardinxveld, Giessendam en Sliedrecht aanwezig. Alleen de zolderverdieping van de grote zaal brandde uit. Veel waterschade. De familie Hensema sliep 's nachts bij ons. Het pand was goed verzekerd. De burens, de familie Versteeg, waren niet thuis. Toen zij uit Dordrecht kwamen, was hun huis grotendeels leeggedragen.

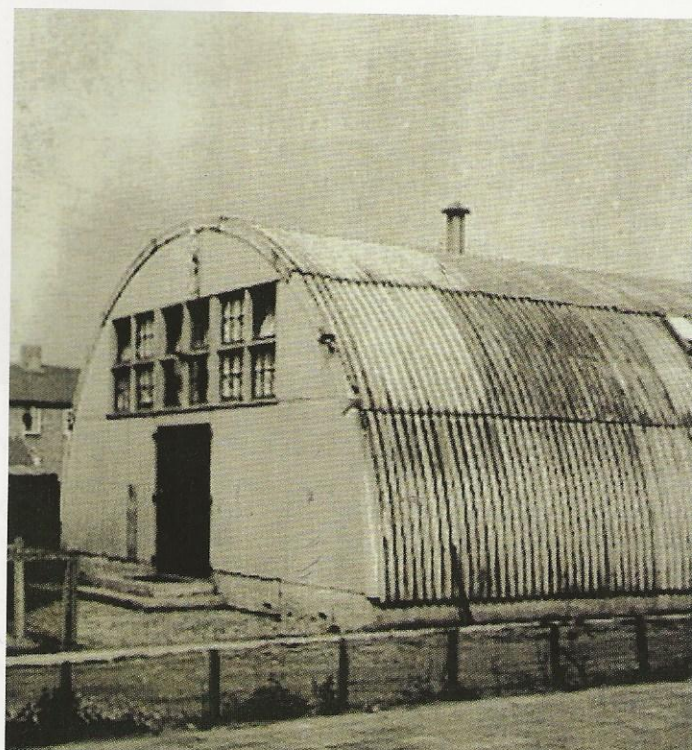
Het was nu de tweede maal dat we dichtbij een brand zaten.

16 Nov. 1943 brandden nl. drie schuren van Aart Schalk uit. Deze brand was veel groter, daar deze schuren gevuld waren met hooi en stroo.

7 Jan. Vandaag werd vrouw de Rover (Neeltje Moret) begraven. Zij was de laatste vrouw met een muts op die in de Gereformeerde Kerk (art. 31) kwam. In de Hervormde Kerk komen al in geen jaar meer vrouwen met mutsen. Zij was 82 jaar.

Een foto van na de brand van café Hensema, gemaakt door Piet den Breejen

De noodkerk van de Geref. Kerk (art. 31) aan de Schoolstoep

11 Jan. Stien ten Haaf heeft een dochter Trientje. De eerste naamgenoot van moeder in de familie sinds haar nichten Trien de Rover en T. Benders.

23 Jan. Vandaag heb ik mijn boekbeschrijving gehouden. **9 Jan.** had ik 't af. Piet Kouwe z'n zuster heeft hem getypt en de 16^e heb ik hem ingeleverd. Het handelde over: *The Great Plains* van W. P. Webb.

10 Febr. Vandaag ben ik mondig geworden. 't Heugelijk feit werd in Utrecht gevierd en **Zaterdag 11 Febr.** thuis. Bij mijn weten had ik nooit eerder zo'n gezellige verjaardag gehad als nu in Utrecht. Aanwezig waren hier behalve de fam. Steenman, de volgende personen: 's middags 1. Jo Uppelschoten 2. Vader 3. Moeder 4. Nel 5. Jan Bloem 6. Albert Reuver 7. Piet Kouwe 8. Bob van Gelderen 9. Jan Verduin 10. Wim de Rover 11. Jan Bosman 12. Hessel van der Velden 13. Bouwke Haagsma 14. Tante Lien Kok. 's Middags om kwart over twee vertrok het gezelschap.

Thuis waren 's avonds:

15. Tante Cor Benders 16. Oom Wim Benders 17. Frans Benders 18. Kees Meerkerk 19. Tante Mien den Breejen 20. Oom Wim den Breejen 21. Tante Stijn den Breejen 22. Tante Cor den Breejen 23. M. Busé.

10 Febr. De Nieuwe kerk (nood) voor de Gereformeerden (art. 31) is in gebruik genomen aan de Schoolstraat (stoep).

19 Febr. Onder **7 Jan.** schreef ik dat de Hervormde kerk al in geen jaar een vrouw met muts binnen haar muren gezien had. Vandaag was door het mooie weer Pleuntje Fijnekam weer in de kerk. Ze is al 89 of 90 jaar oud. Deze week verjaarde ook de oudste vrouw van Hardinxveld (vrijdag, meen ik) ze werd 97 jaar. Het is de wed. De Ruiter van de Achterdijk.

21 Febr. Vandaag komt oom Aart Benders thuis uit Indië met de ss. *Johan van Oldenbarnevelt*. Hij is bijna twee jaar weggeweest als Officier van Gezondheid met de rang van Luit. Kolonel.

13 Mrt. Het Peulenplan ligt voor de eerste dag ter inzage. Ik ben er heen geweest. Als het doorgaat kunnen we de eerste jaren nog heel wat veranderingen in 't dorp tegemoet zien.

19 Mrt. De nieuwe weg van de Molenstraat/Meulensticht naar het station, waar men vorig jaar mee begon, is klaar. Gelijk is men begonnen de nieuwe huizen in het Wederopbouwplan uit te zetten. Dankers heeft ze aangenomen.

26 Mrt. ben ik ziek geworden, zwaar verkouden en koorts. 't Duurde echter niet lang. De volgende zondag was ik weer voor 't eerst buiten. Vader heeft al wekenlang last van 'het feit' aan z'n rechterduim. Het is heel erg geweest. De pijn is nu over, de zenuw is stuk. Maar 't zal nog wel even duren. Hij is er ook mee naar 't Diaconessenhuis in Dordrecht geweest.

29 en 30 Mrt. heeft Kees Meerkerk examen gedaan voor 'codeur telexist' bij de Marine. Hij wordt nu overgeplaatst. 't Zal me benieuwen waarheen. Eerst stond hij op de lijst voor de Oost. Later is dit veranderd in Den Haag, op het ministerie. Het bevalt hem nogal, geloof ik.

Het Groene Kruisgebouw met daarachter nog net het dak van de boerderij van Terlouw aan de Damstraat

9 April Terwijl ik met de Paasdagen thuis was, is 's morgens in Utrecht Opoe Steenman overleden. Ze was lang ziek geweest. Verkalking. Ze werd bijna 82 jaar. Het zal leeg zijn in huis dat ze er niet meer is.

26 Mei Vanmorgen met een "goed/voldoende uitslag" een tentamen Geschiedenis gedaan, met bevoegdheid. Het is geldig tot volgend jaar October. Een hele rust dat dit achter de rug is.

27 – 30 Mei Het weekeinde met de beide Pinksterdagen is Hessel van der Velden, mijn buurman hier, mee naar huis geweest. 't Was erg gezellig. Maandag zijn we naar tante Cor geweest die nog steeds op bed ligt vanwege galstenen.

4 Juni De huizenbouw bij 't spoor vordert gestadig, men is begonnen met metselen. Ook is men begonnen met een huis naast de maalterij van Hab de Vos en met de nieuwe Openbare School aan de Molensteeg.

5 Juni Deze maandag ben ik voor 't eerst wezen zwemmen dit jaar. 't Weekend ben ik voor 't eerst op de fiets naar huis geweest. Het weer is zeldzaam warm, soms niet om te harden. We zwemmen in 't nieuwe kanaal bij Jutphaas.

9 Juni Vandaag is Martha de Rover, m'n nicht, geslaagd voor onderwijzeres op de Kweekschool van de Heldring Stichting in Zetten. Een hele gebeurtenis. Zaterdags (10 Juni) zijn we er heen geweest. 't Was erg gezellig.

11 Juni ben ik naar Woudschoten geweest met een weekend van de Bijbelkring. Wim de Rover deed vandaag zijn belijdenis in de Geref. Kerk te Wageningen.

14 Juni Brief van Martha gehad waarin ze schrijft dat het "uit" is met Girbe van Munster. Daar was zaterdag nog niets van te merken. 't Spijt me wel, geloof ik.

29 Aug. Tante Cor Benders geopereerd aan de galblaas in 's Gravenhage, Rudolf Steinerkliniek. Eind Mei begon het al met opname voor onderzoek in het Diaconessenhuis in Gouda en daar tegelijk blindedarm weggehaald.

22 Juli ben ik met vakantie naar huis gegaan tot

25 Sept. In de vakantie ben ik naar Hessel geweest. Gestart per fiets op woensdag.

De timmerfabriek van Van 't Verlaat in de Peulen

29 Aug. 's Nachts in Wageningen en Wezep geslapen. Ik kwam er vrijdagavond **4 Aug.** aan en ben er op **26 Aug.** per trein weer vertrokken over zee, Stavoren – Enkhuizen. Het volgende weekeinde zijn we in Wageningen geweest. Zaterdags met Vader vertrokken die 's Maandags weer weggegaan is. Dinsdags kwam Kees nog en Vrijdagavond zijn we weer naar huis gegaan. De Wageningse familie was met een aanhangwagen met de auto naar Frankrijk en Italië geweest. Ook is Piet Kouwe nog een weekeinde bij ons geweest.
10 Sept. Zaterdagmorgen kwam hij tot maandagavond.
29 Aug. Nicht Martha is voor de maand September onderwijzeres in Leerbroek.

Sept. Vader is voorzitter van de polder Hardinxveld geworden in plaats van de Heer Schneijders.

2 Nov. heb ik tentamen Volkenkunde bij prof. Fischer gedaan. Albert de 6^e Nov.

Nov. In deze en de volgende maand zijn de acht nieuwe huizen aan de Stationsstraat bewoond, behalve dat van H. de Vos. De nieuwe Openbare School en het nieuwe Groene Kruisgebouw zijn nog in aanbouw en komen van 't jaar niet meer klaar. Het huis aan de Giessen bij de eerste Parallelwegbrug is nu ook bewoond. In de Alexanderstraat en de Prins Hendrikstraat zijn 36 huizen en 1 boerderij in aanbouw. Een deel ervan nog in 1950 voltooid.

24 Nov. hebben we een nieuwe auto gekocht. Een Morris Six. De Chevrolet die we sinds 1935 gehad hebben is verkocht.

25 Nov. is Hessel van der Velden en Jan Steenman een weekend geweest.

3 Dec. heeft Ds. Bartlema afscheid gepreekt over Hebr. 13: 20 en 21. Hij gaat naar Ridderkerk. Met beroep op de Heer gaat het nog niet vlug. Ds. Wijnmaalen van Oldebroek en Ds. Vroegindewij van Papendrecht bedanken in Dec.

De winter geeft nu voldoende sneeuw. Van voor St. Nicolaas blijft het wit tot na Kerstmis. Er is zeldzaam veel sneeuw gevallen. Sinds 20 Dec. wordt er schaatsen gereden.

31 Dec. neemt Muilwijk afscheid als koster na 30 dienstjaren.

Dec. Men is ook aan 't bouwen aan een fabriek voor de fa. van 't Verlaat; de eerste nieuwbouw op de Peulen

De openbare Giessenschool aan de Stationsstraat

Een tragedie in Giessendam - 1944

De dag dat bakkersknecht Wouter Smit door de landwacht werd doodgeschoten

Wim van den Heerik

Het is vrijdagavond 14 april 1944 als rond 21.30 uur de ledenvergadering van het Groene Kruis, gehouden in Restaurant Delmee (Herberg De Witte Zwaan), is afgelopen. Eén van de weinige bezoekers¹ die avond is Wouter Smit, die zich op weg naar huis begeeft, gelegen in de Emmastraat over de spoorwegovergang bij station Giessendam. Hij was die avond liever thuisgebleven, omdat moeder herstellende was van een operatie, zo vertelt zijn zoon Piet. Doch zij had erop aangedrongen dat hij naar de vergadering zou gaan en gezegd: *"Ga nu maar, het is toch de laatste keer"*, doelende op zijn voornemen om zich te bedanken als bode van het Groene Kruis.

Inmiddels hadden zich op het kruispunt, waarvan de spoorwegovergang deel uitmaakt, vier landwachters gepost. Zij hadden van de commandant van Landwacht Groep Sliedrecht, opdracht gekregen die avond op dat punt de persoonsbewijzen van passanten te controleren.

Als Wouter Smit ca. vijf minuten later Binnendams (thans Damstraat) uitloopt en op genoemde plaats aankomt, passeert hij de eerste landwacht. Omdat Smit geen aanstalten maakt om te stoppen, roept deze hem toe: *"Halt landwacht"*. Wanneer Smit daarop geen gevolg geeft aan dit bevel, wordt hij nogmaals aangeroepen door dezelfde landwachter die vrijwel direct na dit tweede bevel hem in de rug schiet.

In de getuigenverklaringen, de dag na het voorval, opgemaakt in een proces-verbaal door de Marechaussee Groep Hardinxveld, lezen we de verklaringen van de passant Marinus Dubbeldam en twee van de landwachters, Westdijk sr. en Westdijk jr., waarvan laatstgenoemde de schutter was. Deze verklaringen bevinden zich in de CABR dossiers² die na de oorlog zijn aangelegd aangaande Westdijk jr. en waarvan genoemd proces-verbaal hierna is weergegeven:

Gezicht vanuit het toenmalige Binnendams (thans Damstraat) op het café van Van den Heuvel ten noorden van de spoorlijn, met links ervan nog zichtbaar een slagboom van de spoorwegovergang en links daarvan, op deze oude foto niet zichtbaar, het station aan de zuidzijde staande. In het midden op deze foto moet het schietincident hebben plaatsgevonden. (foto: Archief Hist. Ver. Hardinxveld-Giessendam)

- ¹ Volgens de presentielijst, overgeleverd in het Regionaal Archief Dordrecht (afgekort RAD) toegang 647, inv.nr. 1524, blijken buiten de bestuursleden en wijkzuster, slechts 4 leden aanwezig te zijn.
- ² CABR (Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging) toegang 2.09.09, inv.nr. 69667, 89331 en STPD (Stichting Toezicht Politieke Delinquenten) toegang 2.09.42.01, inv.nr. 136 ondergebracht in het Nationaal Archief Den Haag.

PROCES - VERBAAL

Ingevolge opdracht van den Heer Luitenant-Kolonel, Commandant van het Marechaussee Gewest Rotterdam, hebben wij, P. Hendrikse, Hoofdwachtmeester, Groepscommandant van opgemelde Groep en A. Slotboom, Opperwachtmeester, Postcommandant bij meergenoemde Groep, naar aanleiding dat op den 14e April 1944, te omstreeks 21 uur 30 minuten te Giessendam, door een persoon van de Landwacht, een persoon, die later bleek genaamd te zijn, Wouter Smit, geboren te Bleskensgraaf 1-4-1887, van beroep bakker, wonende te Giessendam, Emmastraat No. 9, zou zijn doodgeschoten, een onderzoek ingesteld en gehoord:

1^e Marinus Dubbeldam, oud 26 jaar, van beroep schippersknecht, wonende te Giessendam, D 23, die verklaard Gisteren, alzo den 14e April 1944, te omstreeks 21 uur 30 minuten kwam ik met mijn broer Johannes uit het dorp en wilden ons naar onze woning, gelegen over den spoorlijn begeven. Op het stationsplein gekomen zijnde, werden wij staande gehouden door aldaar aanwezige landwachters. Een van dezen, die ik ken als de jonge Westdijk, riep ons toe, "Halt Landwacht," waarna wij bleven staan en wij door dezen gevraagd werden naar ons Persoonsbewijs. Beiden, mijn broer zoowel als ik, hadden dit niet bij ons. Mijn broer kreeg eerst gelegenheid om dit thuis te halen, terwijl ik zoolang moest wachten tot die terug was. Voordat mijn broer terug was, kwam uit de richting van het dorp, de mij welbekende Wouter Smit, die ook door de Landwachter - de jonge Westdijk - voor een ieder duidelijk hoorbaar, werd aangeroepen door de volgende woorden, "Halt Landwacht."

Blijkbaar hoorde Smit dit niet en liep deze door, zonder zijn pas te vergrooten of te verkleinen. Onmiddellijk daarop herhaalde de jonge Westdijk meergenoemde woorden "Halt Landwacht", waarop Smit ook nog gewoon doorliep. Terstond daarop loste de jonge Westdijk een schot, uit een eenloops jachtgeweer. Meergenoemde Smit gaf hierop een gil en viel voorover op de straat, blijkbaar door dit schot getroffen. Dit heb ik goed gezien en kunnen waarnemen, daar ik op een afstand van 2½ à 3 meter van de jonge Westdijk stond. Onmiddellijk begaf de oude Westdijk, die mede ter plaatse aanwezig was, zich naar de op den straat liggende Smit. Deze vroeg aan Smit "Waarom liep je door", waarop deze antwoordde "Ik heb niets gehoord." Meer heeft Smit niet gezegd. Door eenige omstanders is Smit toen binnengedragen in het café van Van den Heuvel, staande bij den spoorwegovergang.

De oude Westdijk heeft toen een der aanwezige personen een dokter laten ontbieden, die spoedig ter plaatse verscheen en, voor zoover ik kon hooren, mededeelde dat Smit reeds was overleden.

Op het oogenblik dat de jonge Westdijk het schot op Smit loste, was er ter plaatse niemand aanwezig die kan en kan ik daardoor geen andere getuigen opgeven.

2^e Johannes Pieter Westdijk, geboren 10 Maart 1902, koopman, wonende te Sliedrecht, Rivierdijk A 664, die verklaard Ik behoor tot de Landwacht en als zoodanig heb ik in den avond van den 14 April 1944, van 20½ tot 23 uur als patrouillecommandant, dienst gedaan te Giessendam.

Tot die patrouille behoorde ook mijn zoon Johannes. Ons was opgedragen aldaar op het stationsplein alle personen te controleeren op hun Persoonsbewijs. Terwijl wij daarmede bezig waren, kwam te omstreeks 21 uur 30 minuten, uit de richting van het dorp, een manspersoon die door mijn zoon Johannes, door het zwaaien met een brandende elektrische zaklantaarn met wit licht, te kennen werd gegeven dat hij moest blijven staan. Bij het naderbij komen riep mijn zoon voornoemd die persoon, tot drie maal duidelijk hoorbaar toe, de woorden, "Halt Landwacht", zonder dat deze persoon echter bleef staan.

Hierna heb ik persoonlijk dezen persoon nog toegeroepen, "Halt Landwacht," doch ook toen liep die persoon gewoon door. Terwijl ik dit riep, riep mijn zoon ook nog eenige woorden, welke weet ik niet, daar ik deze, omreden ik zelf riep, niet kon verstaan.

Onmiddellijk daarop loste mijn zoon een schot, uit het, door hem gedragen, eenloops jachtgeweer, in de richting van bedoelden manspersoon die op minstens 15 meter van hem verwijderd was. Ik zag dat hij dezen man raak schoot, waarom ik terstond naar dien man toe ben gegaan en dezen vroeg "Waarom liep je door?" Hierop antwoordde die man mij "Ik heb niets gehoord." Dit is voor mij echter onaannemelijk, daar mijn zoon duidelijk, voor ieder hoorbaar, heeft geroepen.

De man, die ik later Smit hoorde noemen, viel toen voorover op de straat en heeft geen enkel woord meer gesproken. Een der omstanders heb ik opgedragen een dokter te waarschuwen, die spoedig ter plaatse verscheen. Deze deelde mij toen mede, dat Smit in den rug was getroffen en reeds door verbloeding was overleden.

Inmiddels was Smit door eenige omstanders binnengedragen in het café van Van den Heuvel, staande op het stationsplein, bij den spoorwegovergang. Later heb ik met andere personen, de overleden Smit, naar de woning van diens zoon³ laten overbrengen.

3 Willem Smit wonende Oranjestraat 1.

3e *Johannes Adrianus Westdijk*, geboren te Sliedrecht, den 3 Juni 1926, zonder beroep, wonende te Sliedrecht, ten huize van zijn ouders, Rivierdijk A 664, die verklaarde:

"Ik behoor tot de Landwacht onder No. 1/0268. Als zoodanig heb ik gisteren den 14e April 1944, van 21½ tot 23 uur, dienst gedaan te Giessendam. Hierbij was mijn vader, als patrouille commandant, aanwezig. Te omstreeks 21 uur 30 minuten, stonden wij op het stationsplein te Giessendam en moesten wij de aldaar passeerende personen controleren op hun persoonsbewijs. Op gemeld tijdstip, kwam aldaar uit de richting van het dorp, een mij onbekend manspersoon, welke ik, door het op en neer zwaaien van een brandende lantaarn te kennen gaf, dat hij moest blijven staan. Dit deed hij niet, waarna ik hem tot driemaal toe, voor ieder duidelijk hoorbaar, heb toe geroepen de woorden "Halt Landwacht". Voor de vierde maal heb ik hem de woorden toegeroepen "Halt, of ik schiet". Bedoeld persoon liep echter zonder zijn pas te vergroten of verkleinen door, waarna ik, terwijl deze persoon omstreeks 15 meter van mij verwijderd was, uit het in mijn bezit zijnde, eenloops jachtgeweer, een schot heb gelost in de richting van dien persoon zijn benen. Later heb ik gehoord dat ik hem laag in de rug heb getroffen.

Met het slachtoffer heb ik mij niet bemoeid, dit heb ik aan mijn vader overgelaten. Ik ben op mijn post gebleven EN HEB DE CONTROLE VOORTGEZET.

Meer kan ik u niet verklaren".

Verder verklaar ik, eerste relatant, dat door de zoon van Smit mij werd medegedeeld, dat zijn vader niet doof, doch ook niet scherp van gehoor was en dat het dien dag, juist een jaar was geleden⁴, dat een zoon van hem was overleden, waardoor zijn vader misschien in gedachten had geloopt.

Onder-Luitenant, Afdeelingcommandant Hamers te Gorinchem, die tegenwoordig was bij het verhoor van M. Dubbeldam en eerste relatant, verklaren alsnog, dat de verklaring door Dubbeldam, kalm en rustig werd afgelegd en dat huns inziens aan die verklaring niet getwijfeld behoeft te worden.

Verder verklaren zij, dat gezien de omstandigheden, waaronder voormeld incident heeft plaats gehad, het huns inziens, niet noodig was geweest te schieten. De betreffende persoon verwijderde zich wel, doch met een zoodanige kalme gang, dat deze zeer gemakkelijk vastgegrepen had kunnen worden. Het in beslaggenomen lijk, alsmede de kleeding van het slachtoffer, is, nadat de plaatselijke geneesheer, een verklaring omtrent de doodsoorzaak had afgegeven, vrij- en teruggegeven.

Bij dit proces-verbaal wordt gevoegd een rapport, opgemaakt door de wachtheesters C.J.W. Schrijvers en J. van der Wal te Giessendam en een geneeskundige verklaring omtrent de doodoorzaak⁵.

Waarvan door ons persoonlijk, op den eed, bij de aanvaarding onzer bediening afgelegd, is opgemaakt dit proces-verbaal, en opgezonden aan den Heer Luitenant-Kolonel, Commandant van het Marechausseegewest Rotterdam, te Rotterdam.

Gesloten en getekend te Hardinxveld, den 15 April 1944

De Hoofdwachtmeester, P. Hendrikse
De Opperwachtmeester, A. Slotboom

Aansluitend op vorenstaand proces-verbaal verklaart Hoofdwachtmeester Hendrikse in een aanvullend proces-verbaal d.d. 17 april 1944 nog het volgende:

(...) Verder verklaar ik, relatant, dat bij onderzoek van de in beslag genomen kleeding, mij is gebleken dat daarin aanwezig was een gat ter groote van ongeveer 4 centimeter middellijn en twee kleine gaatjes, blijkbaar ontstaan door afzonderlijke hagelkorrels. Terwijl met hagel geschoten is en geen of bijna geen spreiding van de hagelkorrels geconstateerd is kunnen worden aan die kleeding, moet het schot op korten afstand gelost zijn. (...)

Ook werden de dagen na het voorval een 4-tal rapporten door de Landwacht opgemaakt, welke die van de afdelingscommandant Vermaas te Gorinchem vooral het optreden van de marechaussee hekelden. Wat een korte reactie uitlokte van de wachtmeester der marechaussee, Hommers, vervat in een ongedateerd briefje met volgende tekst:

Uit de rapporten blijkt dat er zeer gauw wordt geschoten. Een man van 58 jaar kan toch wel door een jongeman van 18 jaar worden ingehaald al is de betreffende persoon ongeveer 20 meter voor. Het wordt nu zoo gedraaid alsof de marechaussee niet wist wat er gebeuren moest terwijl de Landwachter-patrouillecommandant had medegedeeld dat hun commandant de zaak behandelde.

4 Dit is niet geheel juist, betreffende zoon Gerrit, deze overleed 16 april 1939.

5 Genoemde stukken ontbreken in het CABR dossier.

Hiermede vervullen wij den treurigen plicht, U mede te deelen, dat heden plotseling is overleden, onze zeer lieve Man, Vader, Behuwd- en Grootvader en Broeder, de Heer

WOUTER SMIT

in den leeftijd van nauwelijks 57 jaar.

Giessendam : W. SMIT-Breur.

Voorburg : H. SMIT.
M. SMIT-Boelen.

Giessendam : W. SMIT.
W. J. SMIT-Klootwijk.
P. D. SMIT
en Kleinkinderen.

GIESSENDAM, 14 April 1944.

Emmastraat 9.

Tijdelijk adres : Oranjestraat 1.

De teraardebestelling zal plaats hebben Woensdag 19 April a.s. op de begraafplaats te Neder-Hardinxveld. Vertrek vanaf het sterfhuys des namiddags 3 uur.
Liever geen bezoek.

Rouwkaart: familiearchief G. Smit, Den Haag

Foto graf: W. van den Heerik

Zoon Piet vertelt aanvullend het volgende:

"In de loop van die bewuste avond had moeder regelmatig geroepen: "Waar blijf je vader toch, hij zal toch niet opgepakt zijn". Totdat later in de avond ds. Joh. van der Poel, bij absentie van onze eigen ds. Haring, het onheilsbericht kwam brengen. Ds. J. Haring was n.l. eerder door de Sicherheitsdienst opgepakt wegens onwettige opmerkingen in zijn preken t.a.v. de bezetter. De begrafenis op 19 april werd geleid door ds. P.J. Dorsman uit Schelluinen en vond plaats vanuit het huis van mijn broer Willem, gelegen in de Oranjestraat. Waarschijnlijk hebben nooit zoveel mensen hun medeleven betuigd bij een begrafenis in Giessendam als toen. Een aaneengesloten rij mensen had zich opgesteld aan weerskanten van de weg tussen de Oranjestraat en de begraafplaats aan de Achterdijk (thans Kerkweg), om vader de laatste eer te bewijzen. Later hoorde ik van anderen dat de landwacht jongens die nabij de spoorwegovergang op een hek zaten hadden weggestuurd met de woorden: "Als er soms geschoten moet worden".

Dit laatste zou kunnen zijn ingegeven door de uitspraak die de commandant van de landwacht eerder die avond deed bij de instructies aan de landwachtpatrouille. Hetgeen volgens een verklaring van Westdijk jr. in het proces-verbaal d.d. 13 juni 1946, als volgt luidde:

(...) Op 14 April 1944 kregen wij wederom opdracht deze controle uit te oefenen van onzen Commandant Leeuwestein, die ons daarbij de opdracht gaf; "Wanneer ze niet aan jullie bevel halt te houden voldoen, schiet je ze maar neer".(...)

Zo'n uitspraak van Leeuwestein, die bij verstek op 4 april 1949 tot levenslange gevangenisstraf werd veroordeeld, kan men zich goed voorstellen wanneer men alle getuigenverklaringen⁶ tegen hem, leest. Leeuwestein, de beruchtste N.S.B.-er en landwachter uit Sliedrecht, ontliet zijn straf doordat zijn tweede ontsnapping uit een bewaringskamp slaagde en naar Argentinië wist te ontkomen. Omdat hij zijn bevoegdheden te buiten ging, werd het blijkbaar zelfs de Duitsers te gek en werd hij door hen van 17 maart 1945 tot 10 mei 1945 gedetineerd te Dordrecht, waarna hij door de Binnenlandse Strijdkrachten kon worden vastgehouden.

Blijft voor de familie tot op heden nog altijd de vraag waarom Wouter door is gelopen nadat hij was aangeroepen. Daar hij volgens de familie niet doof was, zou men kunnen veronderstellen dat hij zo diep in gedachten was verzonken dat hem een en ander is ontgaan.

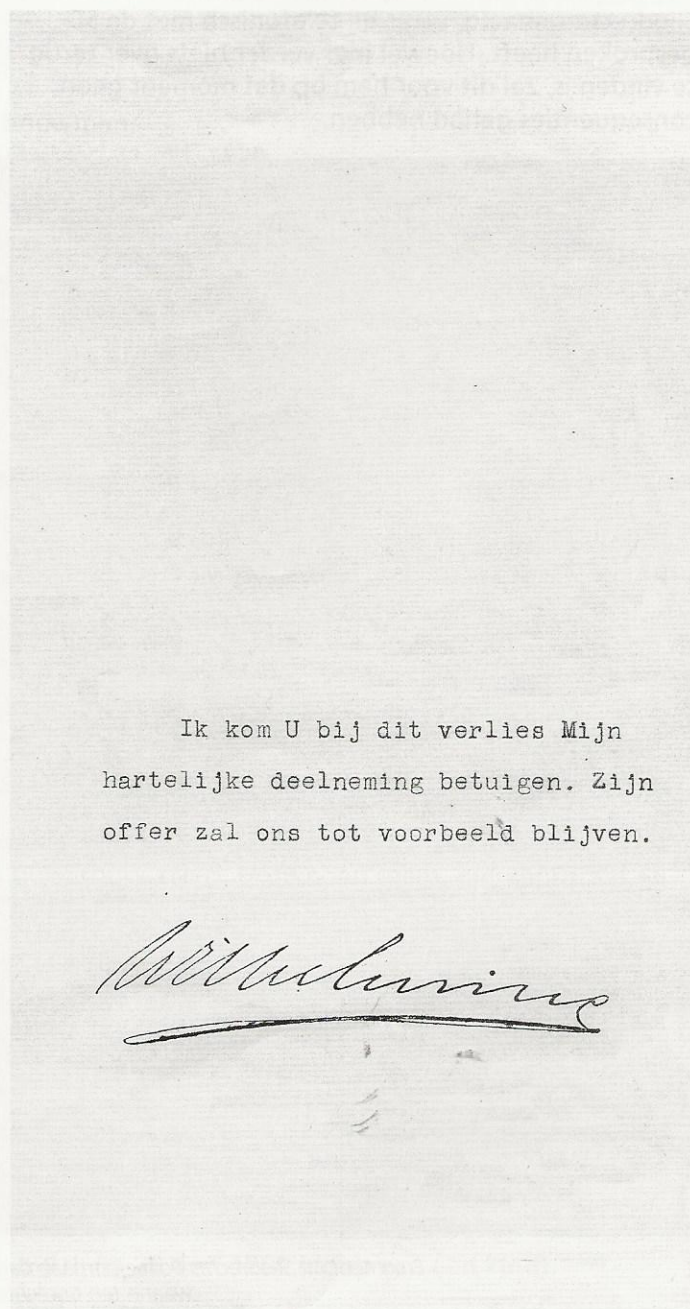
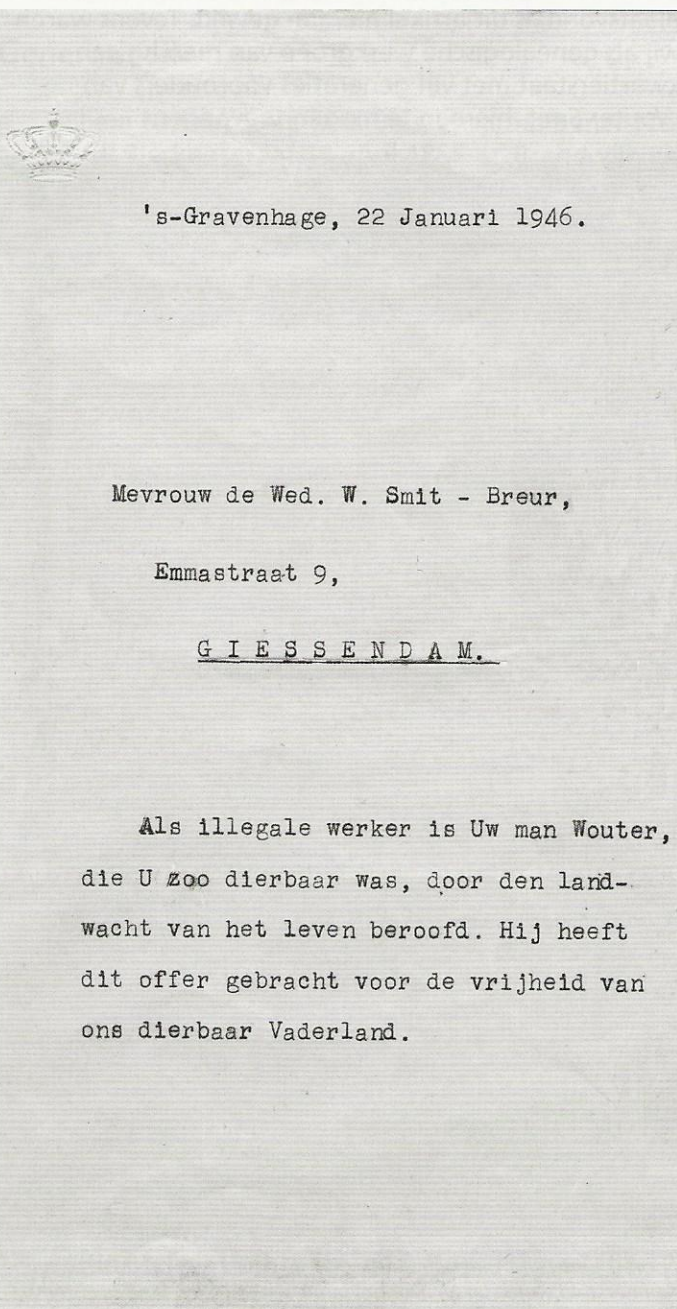
Of een aanwijzing omtrent deze te vinden zou zijn heb ik de notulen van de ledenvergadering⁷ van het Groene Kruis op 14 mei 1944 erop nagelezen, doch hier kwam geen enkele aanleiding naar voren wat van invloed had kunnen zijn op de gemoedstoestand van Wouter Smit. Deze avond was volgens de presentielijst tevens de laatste ledenvergadering tijdens de bezetting, behoudens nog enkele bestuursvergaderingen. De eerste ledenvergadering na de oorlog werd gehouden op 19 september 1945, waarin ook bij het overlijden van Smit werd stilgestaan, getuige volgende passage uit de notulen:

6 CABR inv.nr. 71158, Adriaan Leeuwestein.

7 RAD toeg. 647, inv.nr. 1521.

(...) Immers enkele posten, zooals de pensioenverzekering van de zuster en het quotum van het Hoofdbestuur werden hooger, terwijl er nieuwe lasten bijkwamen als de vereveningsbelasting. Ook de inkomsten verminderden: de Emmabloem-collecte was verboden evenals de St. Nicolaas spaardoosjes, terwijl de rente van het fonds-Versteeg met meer dan de helft terugliep. In plaats van tot contributie-verhooging over te gaan, richtte het Bestuur zich per circulaire tot de ingezetenen met het verzoek de bijdrage als lid vrijwillig te verhoogen. Deze actie heeft, dank zij de medewerking van eenige Bestuursleden en gewone leden, onder wie de heer

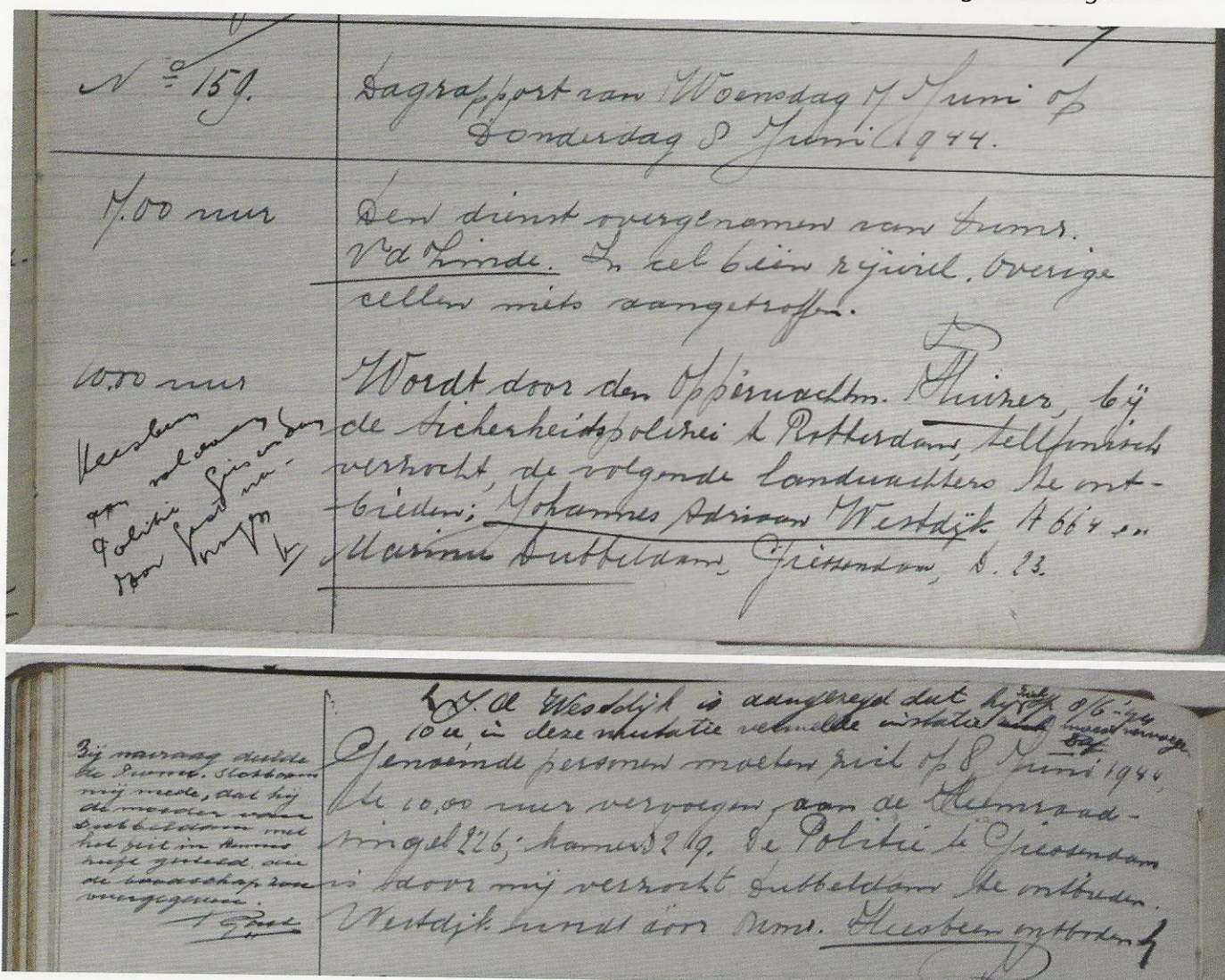
W. Smit als bode een goed resultaat opgeleverd. Na de ledenvergadering (voor elke vergadering moest toestemming gevraagd worden) op 14 April 1944 werd ons trouwe lid de heer W. Smit, op weg naar huis door de Landwacht doodgeschoten. Hem willen wij hier nogmaals herdenken. De laatste uren van zijn leven bracht hij hier door op een vergadering van het Groene Kruis. Het Groene Kruis, dat hij bijna 24 jaar trouw had gediend; immers in October 1920 werd hij tot bode benoemd; ook zijn laatste levensuren waren aan het Gr. Kruis werk gewijd. In dankbare herinnering blijft bij ons het vele werk, dat hij daarvoor heeft gedaan. (...)

Omdat het voorval bij de Sicherheitsdienst, bij monde van de opperwachtmeester Huizer, blijkbaar toch vragen opriep, werd aan de gemeentepolitie te Sliedrecht⁸ verzocht om J.A. Westdijk en M. Dubbeldam in kennis te stellen dat zij op 8 juni 1944 te 10.00 uur aan het bureau van de SD te Rotterdam ontboden werden. Blijkbaar voldeed Westdijk niet hieraan, omdat het verzoek van de SD op de middag van de 8ste met betrekking op hem, herhaald werd en de gemeentepolitie verzocht werd Westdijk de andere dag te Rotterdam te ontbieden en per direct de reden waarom hij deze morgen niet was verschenen, telefonisch door te geven.

Volgens aantekening in de kantlijn van het dagrapport werd Westdijk naar het politiebureau te Sliedrecht gehaald, waar hij telefonisch met de SD gesproken heeft. Hoewel hier verder niets over terug te vinden is, zal dit voor hem op dat moment geen consequenties gehad hebben.

Op 1 december 1947 werd J.A. Westdijk veroordeeld tot 6 jaar gevangenisstraf met aftrek van voorarrest (sinds 15 oktober 1945 geïnterneerd) en ontzetting u het recht tot kiezen en verkiesbaarheid voor de duur van het leven, waarbij het Hof opmerkt, dat alleen de jeugdige leeftijd van verdachte hem, gezien de hoog ernstige aard van de door hem begane feiten, in het bijzonder het zonder enige reden neerschieten van een volkomen onschuldige, heeft behoeft voor het opleggen van een zwaardere straf. Vervroegd werd hij op 23 februari 1949 voorwaardelijk in vrijheid gesteld. Het laatste jaar van zijn gevangenschap bracht hij door in gevangenkamp Terwinselen (L), van waaruit de da gedetineerden in de mijnen moesten werken. Daar hij in april 75 jaar geleden was dat deze laffe daad, met geen enkele noodzaak in de gegeven omstandigheden plaatsvond, is dit artikel hieraan gewijd. Tevens waren wij als genealogische werkgroep van mening een kwartierstaat met vijf generaties voorouders van Wouter Smit, hieraan te mogen toevoegen.

Fragment uit Sliedrechts Politiejournaal, dagrapport 7 juni 1944 met eerste verzoek SD en vervolg op de achterzijde waarin ten onrechte verondersteld werd dat M. Dubbeldam eveneens een landwachter was.

Kwartierstaat van Wouter Smit

Generatie I

1. **Wouter Smit**, geb. Bleskensgraaf en Hofwegen 1 april 1887, broodbakker, bakkersknecht, overl. Giessendam 14 april 1944, tr. Giessendam 26 nov. 1913
Wilhelmina Breur, geb. Giessendam 29 juni 1887, overl. Giessendam 7 dec. 1947, dr. van **Gerrit Breur** en **Klazina Wilhelmina den Breejen**.

Generatie II

2. **Hendrik Smit**, geb. Bleskensgraaf 19 juni 1839, boerenknecht, arbeider, koopman, overl. Bleskensgraaf en Hofwegen 19 sept. 1892, tr. Bleskensgraaf en Hofwegen 8 sept. 1870
3. **Niesje de Jong**, geb. Bleskensgraaf 3 maart 1849, winkelierster, overl. Bleskensgraaf en Hofwegen 27 juli 1924.

Wouter Smit

Generatie III

4. **Willem Melszn Smit**, ged. Bleskensgraaf 9 mei 1784, bouwman, overl. Bleskensgraaf 14 april 1855, tr. Brandwijk en Gijbeland 21 okt. 1820
5. **Cornelia Jansdr Boer**, geb. Gijbeland 25 maart 1797, ged. Brandwijk 2 april 1797, dienstmaagd, overl. Bleskensgraaf 2 sept. 1848.
6. **Teunis de Jong**, geb. Hofwegen (gem. Bleskensgraaf) 1 jan. 1816, bouwman, overl. Bleskensgraaf en Hofwegen 12 maart 1895, tr. Bleskensgraaf 19 dec. 1844
7. **Jannigje Slingerland**, geb. Bleskensgraaf 22 dec. 1821, overl. Bleskensgraaf en Hofwegen 15 febr. 1902.

Generatie IV

8. **Mels Willemszn Smit**, ged. Wijngaarden 14 aug. 1757, bouwman, overl. Bleskensgraaf (aangifte impost 19 jan. 1791), begr. Bleskensgraaf 21 jan. 1791, tr. Wijngaarden 14 okt. 1781
9. **Wijntje Cornelisdr de Jong**, ged. Lekkerkerk 14 sept. 1749, bouwvrouw, overl. Bleskensgraaf 7 jan. 1828, tr. (2) Bleskensgraaf 8 juli 1792 **Jacobus Maartenszn de Vries**.
10. **Jan Corneliszn Boer**, ged. Molenaarsgraaf 19 sept. 1756, bouwman, overl. Gijbeland (gem. Brandwijk en Gijbeland) 23 okt. 1843, tr. Brandwijk 7 dec. 1788
11. **Ijje Hendriksdr de Jong**, ged. Bleskensgraaf 30 dec. 1770, bouwvrouw, overl. Gijbeland (gem. Brandwijk en Gijbeland) 1 dec. 1849.
12. **Jan Adriaanszn de Jong**, geb. Streefkerk 5 febr. 1791, ged. Streefkerk 6 febr. 1791, bouwman, overl. Bleskensgraaf en Hofwegen 26 dec. 1873, tr. Bleskensgraaf 2 april 1815
13. **Nisje Teunisdr Stuij**, ged. Wijngaarden 14 mei 1780, bouwvrouw, overl. Hofwegen (gem. Bleskensgraaf en Hofwegen) 10 april 1861.
14. **Arij Corneliszn Slingerland**, ged. Bleskensgraaf 22 okt. 1786, bouwman, overl. Bleskensgraaf (gem. Bleskensgraaf en Hofwegen) 14 mei 1869, tr. Oud-Alblas 3 febr. 1821
15. **Peteronella Bastiaansdr de Puijker**, geb. Capelle a/d IJssel 15 juni 1796, ged. Capelle a/d IJssel 19 juni 1796, landbouweres, overl. Bleskensgraaf 3 nov. 1838.

Generatie V

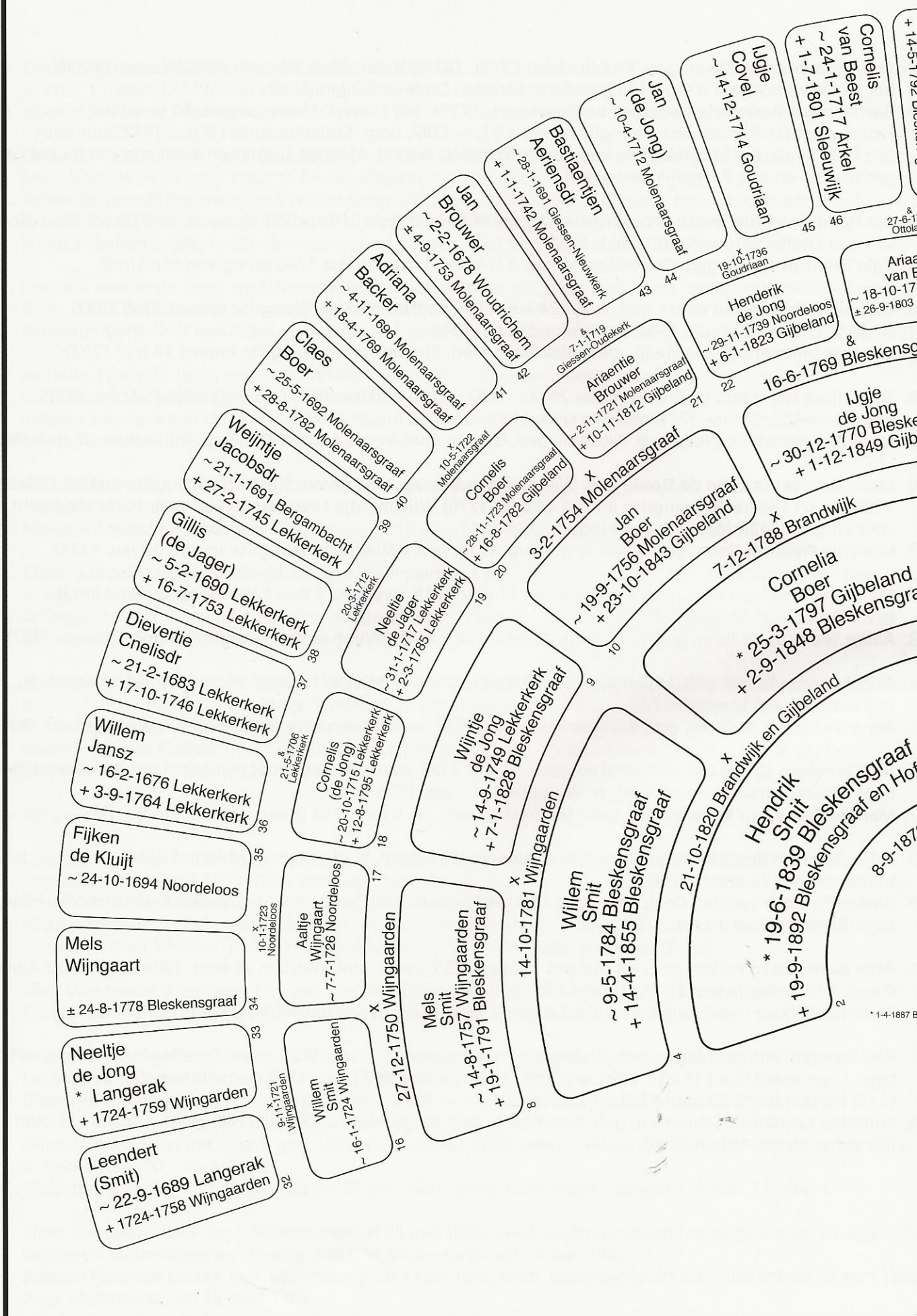
16. **Willem Leendertszn Smit**, ged. Wijngaarden 16 jan. 1724, overl. na 3 juni 1769 [ORA *Sliedrecht deel 32-Num. 94*], tr. Wijngaarden 27 dec. 1750
17. **Aaltje Melsdr Wijngaart**, ged. Noordeloos 7 juli 1726, overl. na 20 dec. 1761 (doop van een kind).

18. **Cornelis Willemszn (de Jong)**, ged. Lekkerkerk 20 okt. 1715, overl. Lekkerkerk (aangifte impost 12 aug. 1715) tr. vóór 1 maart 1744 (doop van een kind)
19. **Neeltie Jillisdr de Jager**, ged. Lekkerkerk 31 jan. 1717, overl. Lekkerkerk (aangifte impost 2 maart 1785).
20. **Cornelis Claaszn Boer**, ged. Molenaarsgraaf 28 nov. 1723, overl. Gijbeland (aangifte impost 16 aug. 1782) begr. Brandwijk 20 aug. 1782, tr. Molenaarsgraaf 3 febr. 1754
21. **Ariaentie Jansdr Brouwer**, ged. Molenaarsgraaf 2 nov. 1721, overl. Gijbeland (gem. Molenaarsgraaf, Brandwijk, Gijbeland, Laag Blokland) 10 nov. 1812, tr. (1) Molenaarsgraaf 23 dec. 1742
Arien Arienszn Lopik, tr. (2) Molenaarsgraaf 26 okt. 1749 **Bart Bartszn van Buren**, tr. (3) zie 20.
22. **Hendrik Janszn de Jong**, ged. Noordeloos 29 nov. 1739, overl. Gijbeland (gem. Brandwijk en Gijbeland) 6 jan. 1823, ondertr. Bleskensgraaf 16 juni 1769
23. **Ariaantje Cornelisdr van Beest**, geb. Blokland, ged. Ottoland 18 okt. 1744, begr. Bleskensgraaf 26 sept. 1805
24. **Adriaan Tijszn de Jong**, ged. Oud-Alblas 1 juli 1736, bouwman, overl. Streefkerk 2 maart 1823, tr. Slierecht 5 mei 1780 [zie *Oud-Alblas DTB 2-p17*]
25. **Teuntje Jacobsdr van de Donk**, geb. Sliedrecht 21 mei 1755, ged. Sliedrecht 25 mei 1755, bouwvrouw, overl. Streefkerk 19 febr. 1828.
26. **Teunis Maartenszn Stuije**, ged. Molenaarsgraaf 22 jan. 1750, begr. Bleskensgraaf 28 dec. 1808, tr. Bleskensgraaf 25 april 1779
27. **Marigje Ariensdr Brand**, ged. Bleskensgraaf 19 okt. 1748, begr. Bleskensgraaf 11 juli 1805.
28. **Cnelis (Cornelis) Arienszn Slingeland**, ged. Wijngaarden 5 mei 1764, bouwman, overl. Bleskensgraaf 11 febr. 1805, tr. Wijngaarden 22 febr. 1784
29. **Jannigje Ariesdr Busekum**, geb. Goudriaan 25 dec. 1758 [vlg. overl. akte], ged. Goudriaan 31 dec. 1758, bouwvrouw, overl. Bleskensgraaf 14 nov. 1819.
30. **Bastiaan Arijszn Puijker**, ged. Oud-Alblas 26 nov. 1769, bouwman, werkman, overl. Alblasserdam 6 juni 1805, tr. (2) Kralingen 6 april 1800 **Dirkje Vrooman**, tr. (3) Alblasserdam 27 okt. 1832 **Ariaantje Pietersdr van Es**, tr. (1) Capelle a/d IJssel 20 april 1794
31. **Neeltje van der Meijde**, ged. Capelle a/d IJssel 29 maart 1771, landbouweres, overl. Capelle a/d IJssel (aangifte impost 5 jan. 1799).

Generatie VI

32. **Leendert Willemszn (Smit)**, ged. Langerak 22 sept. 1689, overl. Wijngaarden na 16 jan. 1724 (doop van een kind), vóór 8 juli 1758 [ORA *Sliedrecht deel 30- Num. 5*], ondertr. (1) Langerak 8 dec. 1714 **Bastiaant Leendertsdr van Oosten**, tr. (2) Wijngaarden 9 nov. 1721
33. **Neeltje Dirksdr de Jong**, geb. Langerak, overl. Wijngaarden na 28 sept. 1757, vóór 4 april 1759 [ORA *Sliedrecht deel 32-Num. 6*], tr. (1) Wijngaarden 30 mei 1706 **Pieter Arienszn (Boer)**.
34. **Mels Wouterszn Wijngaart**, j.m. van Sliedrecht, begr. Bleskensgraaf 24 aug. 1778, tr. Noordeloos 10 jan. 1780
35. **Fijken Teunisdr de Kluijt**, ged. Noordeloos 24 okt. 1694, overl. na 7 juli 1726 (doop van een kind)
36. **Willem Janszn**, ged. Lekkerkerk 16 febr. 1676, overl. Lekkerkerk (aangifte impost 3 sept. 1764), ondertr. Lekkerkerk 21 mei 1706
37. **Dievertje Cnelisdr**, ged. Lekkerkerk 21 febr. 1683, overl. Lekkerkerk (aangifte impost 17 okt. 1746).
38. **Gilles (Jillis) Arijszn (de Jager)**, ged. Lekkerkerk 5 febr. 1690, overl. Lekkerkerk (aangifte impost 16 juli 1755) tr. Lekkerkerk 20 maart. 1712
39. **Weiijntje Jacobsdr**, ged. Bergambacht 21 jan. 1691, overl. Lekkerkerk (aangifte impost 27 febr. 1745).
40. **Claes Corneliszn Boer**, ged. Molenaarsgraaf 25 mei 1692, overl. Molenaarsgraaf (aangifte impost 28 aug. 1782) begraven Molenaarsgraaf 29 aug. 1782, tr. Molenaarsgraaf 10 mei 1722
41. **Adriana Pietersdr Backer**, ged. Molenaarsgraaf 4 nov. 1696, overl. Molenaarsgraaf (aangifte impost 18 april 1755) begr. Molenaarsgraaf 18 april 1769.

42. **Jan Adriaenszn Brouwer**, ged. Woudrichem 2 febr. 1678, landbouwer, schepen van Molenaarsgraaf, begr. Molenaarsgraaf 4 sept. 1753, ondertr. Giessen- Oudekerk 7 jan. 1719
43. **Bastiaentjen Aeriensdr**, ged. Giessen-Nieuwkerk 28 jan. 1691, overl. Molenaarsgraaf 1 jan. 1742 [*volgens grafzerk in de kerk*], aangifte impost 6 jan. 1742, begr. Molenaarsgraaf 8 jan. 1742, met twee van haar kinderen. [Aantekening van de schrijfteller: *Deze 3, Moeder, Dogter en Soon zijn van de Pokke gestorven - en alle 3 tegelijk begraven*].
44. **Jan Hendrikszn (de Jong)**, geb. Slingeland, ged. Molenaarsgraaf 10 april 1712, overl. na 9 maart 1760 (doop van een kind), tr. Goudriaan 19 okt. 1736
45. **Ijgje Teunisdr Covel**, ged. Goudriaan 14 dec. 1714, overl. na 9 maart 1760 (doop van een kind).
46. **Cornelis Peterszn van Beest**, ged. Arkel 24 jan. 1717, overl. Sleenwijk (aangifte impost 1 juli 1801), ondertr. Ottoland 27 juni 1744, tr. Ottoland in juli 1744
47. **Grietjen Lammertsdr Baardwijk**, geb. Blokland, overl. Bleskensgraaf (aangifte impost 14 mei 1792).
48. **Tijs Arijszn (de Jong)**, ged. Oud-Alblas 29 jan. 1702, overl. Alblasterdam (aangifte impost 2 nov. 1771), begr. Oud-Alblas 2 nov. 1771, ondertr. Giessen-Oudekerk 6 maart 1733
49. **Jannigje Ariensdr Koijsman**, geb. Peursum, ged. Giessen-Oudekerk 28 aug. 1712, begr. Oud-Alblas 24 april 1801.
50. **Jacob Bastiaanszn van de Donk**, ged. Wijngaarden 21 aug. 1718, overl. Sliedrecht (aangifte impost 15 febr. 1797), tr. (2) Sliedrecht (aangifte impost 14 aug. 1776) **Willemijntje Leendertsdr Hofman**, tr. (1) Sliedrecht vóór 28 okt. 1742 (doop van een kind)
51. **Marichje Pleunsdr Baan**, ged. Sliedrecht 2 aug. 1716, overl. Sliedrecht (aangifte impost 12 jan. 1774).
52. **Maarten Corneliszn Stuij**, ged. Wijngaarden 17 nov. 1715, overl. na 7 juni 1761 (doop van een kind), tr. Bleskensgraaf 14 april 1748
53. **Aaltje Teunisdr de Jong**, ged. Brandwijk 28 febr. 1723, overl. Wijngaarden (aangifte impost 27 sept. 1797).
54. **Arie Arienszn Brand**, geb. Hofwegen, ged. Bleskensgraaf 12 febr. 1719, begr. Bleskensgraaf 13 dec. 1796, tr. Bleskensgraaf 12 maart 1747
55. **Anna Gijsbertsdr de Groot**, ged. Wijngaarden 10 okt. 1717, overl. Molenaarsgraaf (aangifte impost 13 maart 1805).
56. **Arij Corneliszn Slingeland**, ged. Bleskensgraaf 19 aug. 1725, overl. Bleskensgraaf (aangifte impost 5 maart 1794), begr. Bleskensgraaf 8 maart 1794, tr. Wijngaarden 4 jan. 1756
57. **Marigje Cornelisdr Redelijkheid**, geb. Sliedrecht, overl. na 5 mei 1764 (doop van een kind).
58. **Arien Rokuszn Beusekom**, ged. Goudriaan 16 nov. 1727, begr. Bleskensgraaf 24 febr. 1777, tr. Noordeloos 28 maart 1756
59. **Dirckje Pietersdr van den Dool**, ged. Hoog-Blokland 3 maart 1726 [*wegens wateroverlast te Giessen-Nieuwkerk*], begr. Bleskensgraaf 15 mei 1766.
60. **Arije Bastiaenszn Puiker**, ged. Nieuwland 17 april 1735, overl. Alblasterdam 29 sept. 1809, tr. (2) Oud-Alblas 6 maart 1774 **Aartje van Es**, tr. (1) Oud-Alblas 19 febr. 1769
61. **Pieterneel Dirksdr van Brugge**, ged. Oud-Alblas 8 sept. 1743, begr. Oud-Alblas 24 juni 1771.
62. **Dirk Pieterszn van der Meijde**, geb. Kralingen, ged. IJsselmonde 12 okt. 1727, overl. Capelle a/d IJssel 7 okt. 1790, begr. Capelle a/d IJssel 11 okt. 1790, ondertr. (1) Bergambacht 27 okt. 1762 **Cornelia van den Berg**, tr. (2) Bergambacht 20 april 1766
63. **Immichje Cornelisdr Schoutten**, geb. Bovenberg, ged. Bergambacht 13 nov. 1740, overl. Capelle a/d IJssel (aangifte impost 14 jan. 1796).

VAN EENMANSZAAK TOT BOERMAN GROEP

Een verhaal in 6 afleveringen.

Joop de Bruin – 7 december 2018

Aflevering 3: De jaren 1980 – 2012

Inflatie en werkloosheid

In december 1977 was het kabinet Van Agt aangetreden. De plannen van dit kabinet werden uitgewerkt in een nota die de titel Bestek '81 meekreeg. Versterking van de werkgelegenheid kreeg de eerste prioriteit.

Winsten en investeringen moesten groeien, lonen, salarissen en collectieve lasten zouden een pas op de plaats moeten maken. Het kabinet wilde al met al 10 miljard bezuinigen. Om dit te bereiken zouden, naast verlaging van de overheidsuitgaven, salarissen en uitkeringen met 3 % worden gekort.

De uitvoering van Bestek '81 stuitte op grote weerstand. Vooral de beoogde ontkoppeling van uitkeringen en overheidssalarissen van die van de lonen in het bedrijfsleven werd niet geaccepteerd. Er waren hevige protesten en stakingen, ook van ambtenaren.

Binnen een half jaar na verschijnen was Bestek '81 achterhaald, ook al omdat de OPEC besloot om opnieuw de prijs van olie drastisch te verhogen.

Bestek '81 werd een mislukking. In plaats dat de collectieve uitgaven stabiel bleven, stegen zij met bijna 10%, tot 68,3 %. De werkloosheid bleef stijgen, ondanks allerlei maatregelen, waaronder het verhogen van het financieringstekort. Bezuinigingen mislukten op grote schaal. Een gunstige ontwikkeling was, dat met de stijging van de olieprijs ook de aardgasopbrengsten toenamen. De overheid kon daarmee een deel van de stijgende uitgaven financieren.

In '82 kwam het 1e kabinet Lubbers tot stand. Lubbers zag als zijn grote opdracht het drastisch verminderen van het tekort in de publieke sector tot stand te brengen. In 1984 leidde dat zelfs tot een korting op de ambtenarensalarissen van 3%.

De werkloosheid bleef ondanks alle maatregelen stijgen tot boven de 800 000. In de tweede helft van de jaren '80 daalde de werkloosheid geleidelijk en was er zelfs in sommige sectoren sprake van personeelstekort, vooral van hoger opgeleiden.

Vijftigjarig jubileum

Op zaterdag 30 augustus 1986 viert Boerman Transport het 50-jarig bestaan van het bedrijf. Op die dag neemt Cees Boerman, de oprichter van het bedrijf, na vijftig arbeidzame jaren afscheid en treedt hij terug uit de dagelijkse leiding. Het jubileum wordt groots gevierd. Alle vrachtauto's staan in het gelid opgesteld

wanneer de directie het bedrijfsterrein oprijdt. De naast de werkplaats is door Maison van den Boer overgenomen en getoverd in een chique restaurant.

Vele medewerkers, collega-ondernemers, relaties, vrienden en bekenden nemen afscheid van jubilaris Cees Boerman. Hij ontvangt van het personeel een bronzen plaquette met zijn beeltenis, die nu nog steeds de hal van het kantoor siert. Zijn zoon Teus spreekt hem toe en dankt hem voor alles wat hij voor het bedrijf heeft gedaan. Boerman senior speldt zijn zoon Teus de gouden Boermanspeld op, omdat hij inmiddels ruim 25 jaar in dienst van het bedrijf is. 's Avonds zitten velen aan, aan de uitgebreide dinertafel, verzorgd door Maison van den Boer.

1995: de derde generatie treedt aan
Conrad Boerman

– zoon van Teus Boerman – treedt in dienst per 1 november 1995. Conrad heeft na zijn vwo van 1988-1991 bedrijfskunde gestudeerd aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Daarna is hij – voor hij in dienst trad – het familiebedrijf – vanaf 1993 werkzaam geweest als junior investmentmanager bij Alp Invest Holding in Tilburg.

In de periode 1997-1998 volgt Conrad een postdoctorale opleiding logistiek.

Conrad begint formeel in de functie van directiesecretaris; binnen het bedrijf een geheel nieuwe functie. Deze functie biedt hem de ruimte om zich de eerste periode te oriënteren. Het plotseling overlijden van zijn moeder, in oktober 1996, en de overname van Jong Transport, zijn voor hem ingrijpende gebeurtenissen en leiden tot een abrupt einde van zijn inwerkperiode.

Conrad treft bij zijn aantreden een solide bedrijf aan met weinig vreemd vermogen.

Hij is onder de indruk van de kwaliteit van de administratieve administratie. Een uniek systeem, dat veel inzicht verschaft in het reilen en zeilen van de onderneming. Het bedrijf kent een laag rendement, maar dat is ongebruikelijk in de transportbranche. Bij Boerman was het gewoon om vrijwel de gehele winst direct in het bedrijf te investeren, in overeenstemming met de opvatting dat veel winst niet het primaire doel is.

Boerman Transport 50 jaar

het streven naar hoge kwaliteit van dienstverlening en een sociaal goed geleid bedrijf.

De ambitie van zijn vader op het vlak van de kwaliteit paste inmiddels niet goed meer bij de omvang van het bedrijf. Een hogere omzet was daarvoor nodig, te bewerkstelligen door verbreding van de basis. De overname van De Jong – een transportbedrijf in Rozenburg – was dus een logische stap.

Werken aan projecten

Conrad heeft in het begin van zijn carrière een aantal belangrijke projecten mede tot stand gebracht. Het begon met de vervanging van de integrale milieuvergunning. De vorige vergunning dateerde uit 1989. Dit project bracht hem in aanraking met alle facetten van het bedrijf en noopte tot veel contact en overleg met gemeente, waterschap en provincie. In 1996 kon de aanvraag de deur uit. Conrad werkt daarna, samen met Mees de Kock, Teun Sterrenburg en Theo Schermers aan het verkrijgen van het Vca-certificaat.

In 2000 werkt hij aan de verdere integratie van De Jong binnen het geheel van de organisatie. Conrad doet dit samen met de inmiddels in dienst getreden Wim Veldhoen. In deze periode wordt Conrad benoemd tot adjunct-directeur. In de vestiging Almere treedt Ton Klootwijk aan als accountmanager.

Veel aandacht vraagt de financiering van De Jong. Mede door wijzigingen in het eigenaarschap van de aandelen (na overdracht van vader op zoon) is meer steun van de bank nodig dan het bedrijf gewend was. Dit noodzaakt tot scherpere kostenbeheersing en het verbeteren van het verdienvermogen van het bedrijf.

Een belangrijk project is ook het nieuwe automatiseringssysteem. Conrad werkt hierbij als projectleider, samen met Arnold Noordermeer, die overigens op dit project is afgestudeerd. Een centraal doel van het project was de automatisering van de planning, waardoor op dit vakgebied de eenheid in de bedrijven werd bevorderd. Deze integrale planning, ondersteund door het QI freight-pakket, kwam in 2001 tot stand.

Per 1 januari 1996 vond ook al een ingrijpende verandering plaats op automatiseringsgebied.

Per die datum gaat Boerman Transport over op het gebruik van de black box van I.C.S.

Directeur van de Plusgroep

Vanaf 2002 vormt Conrad samen met Wim Veldhoen de directie van de Plusgroep.

Wim is de commerciële man en is vooral operationeel gericht, terwijl Conrad zich met de financiën en de ICT bezighoudt. Conrad geeft als algemeen directeur leiding aan Boerman Transport, terwijl Wim de supervisie heeft over De Jong Transport in Rozenburg. Het geheel vormt de Plusgroep, later Boerman Groep. Daarbij hoorde ook Van der Bijl Unitservice.

In een brief gedateerd 4 februari 2003, gericht aan alle collega's, maakt Conrad Boerman het faillissement

van Van der Bijl Unitservice bekend. Boerman Transport was in november 2000 in Van der Bijl gestapt met als doel de verbreding van het dienstenpakket. Van der Bijl stond er toen al financieel slecht voor. Nadat het bedrijf in 2001 enkele grote opdrachten heeft uitgevoerd, o.a. voor COA (Centraal Orgaan opvang Asielzoekers), blijven in 2002 de grote opdrachten uit. Halverwege 2002 besluit men een nieuwe directeur te zoeken. Tijdens het wervingsproces vertrekken de bedrijfsleiders plotseling. Voor het voortbestaan van de onderneming werd gevreesd. Er wordt wel een nieuwe directeur gevonden in de persoon van Arie van Tilborg. Na het faillissement van Van der Bijl maakt het bedrijf onder zijn leiding per 31 januari 2003 in zeer afgeslankte vorm een doorstart en ontstaat Plus Unit Service. Plus Unit Service is sindsdien al ruim 10 jaar een betrouwbare, merkonafhankelijke partner als het gaat om semipermanente huisvesting. In 2015 is Arie van Tilborg uitgekocht en vertrokken en opgevolgd door Hans van der Burg.

Conrad zijn positie als algemeen directeur brengt met zich mee dat hij minder bezig is met projecten en meer aandacht geeft aan de dagelijkse leiding. Dit betekent ook dat regelmatig problemen moeten worden opgelost.

In 2002 waren de resultaten matig en bij De Jong werd via een speerpuntenprogramma een aantal verbeteringen in de bedrijfsvoering doorgevoerd. Het GMP-certificaat werd behaald dankzij het werk van Henk Kant en Teun Sterrenburg. VCT en De Jong worden na afscheid van mevrouw Lemm geconcentreerd in Rozenburg.

Ofschoon de brandstofprijs altijd scherp in de belangstelling van het management staat, is dat in 2005 in het bijzonder het geval. Een stijging van maar liefst 40 % is hieraan debet. Ook lastig om in de tarieven te verwerken en met klanten daarover te onderhandelen!

Een positieve ontwikkeling is dat in dat jaar Beamix als grote klant mag worden begroet.

Zowel de jaren 2007 als 2008 zijn voor Boerman Transport in financieel opzicht uitstekende jaren. De omzet in 2008 overtreft die van 2007 zelfs, maar het resultaat is in 2007 beter.

In 2008 stijgt de literprijs van diesel tot € 1,50. Dit leidt tot de invoering van de brandstofclausule. De hoogte van de brandstoftoeslag wordt maandelijks vastgesteld en de brandstof wordt apart gefactureerd.

Gazellen Award

De FD Gazellen Awards zijn prijzen die Het Financieele Dagblad uitreikt voor de snelst groeiende bedrijven van Nederland.

Het hoofd criterium is een omzetgroei van minimaal 20% over een periode van drie jaar. De omzetgroei dient ononderbroken te zijn over een periode van drie

jaar en in het eerste jaar bedraagt de omzet minimaal € 100.000. Het laatste jaar dient het nettoresultaat positief te zijn en in de voorgaande twee jaar is het bedrijf maximaal één jaar verlieslatend. De bedrijven dienen over de gehele onderzochte periode van drie jaar economisch actief te zijn.

Daarnaast wordt vereist dat bedrijven financieel gezond zijn. De financiële gezondheid van een bedrijf is afhankelijk van meerdere factoren.

In 2007 heeft het FD 420 bedrijven genomineerd, waaronder Boerman Transport. De Gouden FD Gazelle werd niet gewonnen, maar het bedrijf is wel trots op de nominatie.

Vertrek

In september 2010 verlaat Conrad, na een actieve periode van ongeveer 15 jaar, het bedrijf. In dat jaar kan hij nog een memorabele klus op zijn lijst bijschrijven: de renovatie van de betonnen voeten van een windmolenpark in zee. BMX Maxit had Boerman Transport opdracht gegeven om continu mortel aan te voeren om daarmee de silo's vol te houden, waardoor de betonproductie ononderbroken door kon gaan. Conrad en zijn vrouw Lydia zijn zonder officieel afscheid vertrokken. Dat was wellicht ook niet nodig, want er zijn nog altijd (formeel) banden met het familiebedrijf en de Boerman Groep als geheel.

Zestig jaar Boerman Transport

In 1996 bestaat het bedrijf 60 jaar. Dit jubileum werd uitgebreid gevierd. Een feestcommissie, bestaande uit Conrad Boerman, Alie Helling, Dianne de Jong en Theo Schermers, staat hiervoor borg.

Het feest werd gehouden op de eerste zaterdag in september. De locatie is een Schiet- en Sportcentrum in Biddinghuizen. Het gezelschap van ruim 120 personen vertrok op zaterdag 7 september in twee bussen naar restaurant Mandemaeker in Bunschoten voor koffie met gebak. Daarna volgde een boottocht via het Nijkerkernauw naar Harderwijk en vervolgens de finale bij Schiet- en Sportcentrum Dorhout-Mees in de polder bij Biddinghuizen. Daar voegde mevrouw Wijn-tje Boerman zich bij het gezelschap, gebracht door haar dochter Joke.

Er is geen receptie. In plaats daarvan werd een bedrag van fl. 25.000,- overgemaakt aan de stichting 'Jeugd met een Opdracht'.

Verbreiding van de activiteiten

Vanaf ongeveer 1997 is er onder leiding van Teus Boerman een proces van verbreiding en differentiatie van de activiteiten op gang gekomen, uitmondend in wat anno 2014 de Boermangroep wordt genoemd. Deze groep bestaat uit Boerman Transport, De Jong Transport, VCT en Plus Unit Service.

In april 2002 schrijft Teus Boerman een interne memo waarin hij meedeelt dat hij per 1 juli 2002 zijn

verantwoordelijkheden in de dagelijkse leiding van Boerman Transport BV zal overdragen en dat hij zijn binnen afzienbare termijn volledig zal terugtrekken uit het bedrijf.

Hij memoreert in dit schrijven het overlijden van zijn vrouw in 1996 dat hem er toe heeft aangezet om het bedrijf zoveel mogelijk voor de toekomst veilig te stellen. Teus Boerman noemt de samenwerking met Dianne de Jong, de overname van de Van der Bijl-groep en de vestiging in Almere.

Hij kondigt aan dat zijn zoon Conrad, samen met Wim Veldhoen de directie gaan vormen.

Boerman Transport 75 jaar

Op zaterdag 21 april 2012 werd het 75-jarig bestaan van Boerman Transport gevierd. Van 10.00 uur tot 16.00 uur bezochten zeer velen het bedrijf aan de Transportweg 46.

Boerman Transport

Oude en nieuwe directie bijeen: Wim Veldhoen (l) en Wim (nieuwe directie); staand: Teus Boerman, achter het stuur: Conrad

Aflevering 4: vernieuwing bedrijfsvoering en huisvesting

31 december 2018

Garage aan de Nieuweweg

De eerste eigen garage van Boerman Transport was sinds 1955 gevestigd op de locatie waar nu Garage Schipper (tegenwoordig Indumij) zijn tweedehands auto's onderbrengt. De garage was voorzien van een (te ondiepe) smeerpunt, een werkbank en een klein magazijn. Verder was de garage voorzien van een til (zolder), zodat de ruimte om de wagens op te krikken beperkt was.

In de beginjaren was er nog geen sprake van periodieke beurten en preventief onderhoud. Er werd gerepareerd wanneer er iets stuk was. Er werd elke avond tot ca. 21.30 uur overgewerkt. Op zaterdag werkten men tot 17.00 uur. Per week was het loon f 104,00. Overwerk werd niet betaald.

Met de komst van Teus Boerman (rond 1960) werd een onderhoudssysteem ingevoerd.

Aanvankelijk werd alleen met handgereedschap gewerkt. Rond 1962 kwam er luchtgereedschap. Er was een hydraulische krik. De smeerpunt was niet van een krik voorzien. Er was een voorziening om verstuurders te testen, er was een momentsleutel om de juiste aandrukkracht te bepalen.

In 1965 wordt door architect M. Liefhebber nog een hal ontworpen verbonden aan de garage waarin tweedehands personenauto's werden opgeknapt en verhandeld. Bouwer van deze uitbreiding is aannemer Henk Boerman, de schoonzoon van Cees Boerman. De handel in tweedehands auto's blijkt overigens maar een activiteit van korte duur.

De garage wordt ook in 1965 voorzien van een uitbreiding (in eerste instantie laagbouw, later werd daar het kantoor op gebouwd). De laagbouw wordt gebruikt als magazijn en speciale werkplaats, voorzien van hydraulische pers, lasapparatuur en elektrische apparatuur. Het houten kantoor – dat in 1960 was verplaatst en uitgebreid – is vervangen door een kantoor van Fortbouw.

Rond '61 komt de eerste bulkwagen. Die is de hele week op de weg en op zaterdagmorgen terug. Dan was er veel onderhoudswerk. Eenmaal in de 6 à 7 weken was de wagen een hele dag in onderhoud vanwege het aanbrengen van nieuwe remvoering.

Vanaf '60 wordt onderhoud een onderwerp van de bedrijfsvoering. Het aantal auto's neemt toe, men kan 's avonds het aantal reparaties niet meer aan. Als oplossing wordt een oude DAF als reserveauto aangeschaft. Die kan dan worden gebruikt wanneer er een auto in reparatie moet. Het resultaat is echter dat monteur Jan Walraven overdag vrachten uitvoert met de reserveauto.

Op initiatief van Teus Boerman wordt een schema van periodiek onderhoud (gebaseerd op het aantal afgelegde kilometers) ontwikkeld en opgesteld voor de trekkers, opleggers en bulkwagens.

De bouw van de garage aan de Sluisweg

Rond 1969 smeedt de directie de eerste plannen om tot een nieuwe garage te komen. De garage aan de Nieuweweg wordt te klein.

De directie gaat op zoek naar grond om de groei van het bedrijf op te vangen. Eerst werd naar de Peulen gekeken, een bedrijfsterrein dat toen in ontwikkeling was. Ook een terrein in Arkel was korte tijd een optie. Boerman senior was – vanuit zijn functie van kerkvoogd – samen met Huisman van meubelfabriek Jeha, betrokken bij de bouw van het Hervormd Centrum, het verenigingsgebouw van de Hervormde Kerk in Neder-Hardinxveld. Zij kenden elkaar daardoor goed. Huisman had op zijn beurt weer contact met Aart de Ruiters, directeur van bouwbedrijf Merwestreek, over een stuk grond gelegen langs de rijksweg A15. Dit stuk grond was in het bezit van een boer.

Teus Boerman drong er bij zijn vader op aan een bod te doen op deze grond, maar deze hield de boot af. Boerman senior zag niet veel in een investering die naar zijn oordeel 'niets zou opleveren'.

Uiteindelijk kwam het toch zover. Boerman Transport kwam in het bezit van een flinke kavel, ter grootte van 18.000 vierkante meter.

Teus Boerman ontpopt zich als stuwende kracht achter het project 'nieuwe garage'.

De garage is modern van opzet en indeling. Vooral de ruime onderhoudskelder is ook vandaag nog vernieuwend.

De opzet van de garage kent een tweedeling: een ruimte voor de 'korte' (kortdurende) beurten en een voor de 'lange' beurten, het groot onderhoud. Wellicht efficiënt, is deze werkverdeling nooit toegepast. In 1973 was er de oliecrisis. Een van de garagehallen is toen gebruikt door Intrabu en later door Groeneveld, die daar zijn smeersystemen ontwikkelde en inbouwde. Weer later heeft nog een slager een groot-schalige worstenmakerij gehad.

De bouw van de garage vangt aan in 1971, garage en kantoor worden op 25 maart 1972 in gebruik genomen. De hoofdaannemer is opnieuw H. Boerman N.V., Hardinxveld-Giessendam. De centrale verwarming werd aangelegd door L. van Wijngaarden te Hardinxveld-Giessendam. Het loodgieterswerk werd uitgevoerd door D. den Drijver uit Barendrecht. C. Baardman zorgde voor de elektrische installatie. Schildersbedrijf D. Boerman (een broer van Cees Boerman) te Boven-Hardinxveld, was verantwoordelijk voor het schilderwerk.

De nieuwe garage kent – zoals al opgemerkt – twee ruime hallen, gescheiden door een groot magazijn en de zogeheten kleine werkplaats. De oorspronkelijke gebruiksfunctie van beide hallen, kort en lang onderhoud, wordt niet toegepast, zoals al is vermeld. Er is dus ruimte over.

Deze situatie paste bij de behoefte van de directie om zich meer internationaal te presenteren. Europa als vervoersmarkt werd immers steeds interessanter. Er was natuurlijk al grensoverschrijdend vervoer, o.m. het bulkvervoer naar Oostenrijk, maar een uitbreiding daarvan zag men als zeer wenselijk.

Planning en administratie

Zoals elk bedrijf beschikte ook Boerman Transport over een bedrijfsadministratie. In het begin nog heel primitief. Cees Boerman hield in het begin in een klein aantekenboekje (zakformaat) zijn uitgaven en inkomsten bij. Later verzorgde zijn zwager Teunis Dukel (overleden op 25 november 1993) de boekhouding. Ook zijn schoonvader, Teunis Dukel, heeft in de beginjaren van Boerman Transport zijn steentje bijgedragen op administratief gebied. Met grote nauwkeurigheid werden door hem de facturen uitgeschreven en tijdig verzonden. Jasper Sluimer was de eerste 'eigen' boekhouder. Hij werd opgevolgd door de heer De Bruin, die als boekhouder jaren leiding gaf aan de financiële administratie van het bedrijf.

Op 12 augustus 1968 maakte Jan Huizer de overstap van de vrachtauto naar het kantoor. Tijdens zijn vakantie kreeg Jan bezoek van Boerman senior en junior. Peet Huizer (een oom van Jan) had een hartinfarct gekregen, waardoor het planningswerk stagneerde. Het verzoek aan Jan was om Peet Huizer te assisteren bij het werk op kantoor. Jan ging ermee akkoord tot het einde van het jaar en onder de voorwaarde dat zijn auto voor hem beschikbaar bleef. Oom Peet werd vervolgens ziek en Jan zat toen alleen op kantoor. In 1991 zou hij als hoofd planning afscheid nemen.

In 1968 waren, naast Boerman senior en junior, op kantoor werkzaam Peet Huizer, belast met planningswerkzaamheden en boekhouder De Bruin. Verder werkte Teunie Schouten daar als assistente. In die periode vergde het ritvergunningensysteem veel administratieve inspanning om het op de juiste wijze te gebruiken. Mede vanwege zijn ervaring als buitenland chauffeur kon Jan Huizer goed met het vergunningstelsel overweg. In een periode van ongeveer één maand heeft hij zich kunnen verdiepen in werkwijze, procedures, formulieren en contacten met klanten. Daarna werd Peet Huizer ziek en werd het expeditiewerk alleen door hem verzorgd.

Boerman senior was in deze periode o.m. erg actief om ritvergunningen te verkrijgen, waarbij het er ook

om ging tijdelijke vergunningen om te zetten in definitieve vergunningen.

Rond 1970 kwam het expeditiewerk voor de mixer erbij. In dezelfde tijd deed de eerste automatisering haar intrede.

Na de verhuizing in het nieuwe kantoor aan de Sluweg werkten op het kantoor drie dames, namelijk Willy Lagrauw (ponswerk), Liesbeth de Haas (administratie en telefoon) en Jannie Looy (assistente boekhouder). Laatstgenoemde was na het vertrek van Peet Huizer 1 jaar assistente op de planning.

Analytische administratie

Een goede kostprijscalculatie vond Teus Boerman van essentieel belang. Alleen op deze wijze zijn de kosten inzichtelijk te krijgen en is kostenbewaking en -beheersing mogelijk.

Na een lange en intensieve voorbereidingstijd krijgt Boerman Transport in 1971 als een van de eerste transportbedrijven in Nederland de beschikking over overzichten volgens het systeem van analytische administratie. Deze overzichten worden uitgedraaid op een IBM 360 computer. Hiermee krijgt men per maand en per kwartaal inzicht in de bedrijfsresultaten naar vervoerssectoren (tankvervoer, diepladers, kippers, trailertransport etc.) naar opdrachtgever. Behalve aan de resultatenoverzichten per sector wordt ook aandacht geschonken aan de factoren die daar nauw mee samenhangen, namelijk bezetting van de capaciteit en het kostenniveau. Kostenbewaking is met het systeem van analytische administratie gemakkelijker en geeft veel meer inzicht. Boerman Transport beschikt nu over de kosten per kilometer, de kosten per uur per medewerker, per auto per uur. Het chauffeursrapport levert de basisinformatie voor de nieuwe administratie.

In 1977 treedt Teun Sterrenburg in dienst als assistent boekhouder. Later volgt hij boekhouder De Bruin op. Het is hem al snel duidelijk dat Teus Boerman veel waarde hecht aan een goede financiële administratie en bedrijfsvoering. De in 1971 in gebruik genomen analytische administratie ondergaat een verdere verfijning. De structuur ervan vormt nog steeds de basis van de administratie en de bedrijfsvoering. Uiteraard verbetert ook de techniek van het vastleggen van de basisboekhouding steeds. Gebruikt men eerst een doorschrijfsysteem en later een boekhoudmachine, nu wordt gebruikgemaakt van moderne geautomatiseerde systemen, via een netwerk gekoppeld aan de planning en de onderhoudswerkplaats. In 1982 ondergaan werkplaats en kantoor een uitbreiding en in 1991 vindt een verbouwing en renovatie van het kantoor plaats.

Bouw wasplaats

Een vaste regel bij Boerman Transport is, al vanaf het begin, dat het wagenpark er 'netjes' uit moet zien.

dat wil zeggen, zoveel mogelijk schoon en goed in de lak.

Toen het bedrijf nog aan de Nieuweweg was gevestigd was er achter de garage een primitieve wasgelegenheid waar de wagens zoveel mogelijk eens per week werden schoongespoten.

Bij de garage aan de Transportweg was een grote open ruimte om het wagenpark schoon te spuiten, incl. een hoge drukvoorziening. De slangen gingen nogal eens stuk en doordat ze wel eens over de kopelschotels schoven, werden ze regelmatig erg vet. Vrijdagmiddag stond 'iedereen' zijn wagen te wassen. Behalve dat dit veel tijd kostte (wassen betekende overurengeld), was de aanslag op het milieu ook niet te onderschatten. Bovendien ontstond er steeds meer de noodzaak de tanks inwendig te spoelen.

Er wordt naar een andere oplossing gezocht. Teus Boerman oriënteert zich samen met Mees de Kock op andere mogelijkheden. De directie besluit tot het bouwen van een volledig uitgeruste, overdekte wasplaats, voorzien van een moderne wasinstallatie waarmee de vrachtauto's en tankopleggers onder hoge druk zowel buiten als binnen konden worden schoongemaakt. Het wegvallen van de 'was overuren' maakt het financieel mogelijk om een vaste wasser aan te stellen. De wasplaats wordt ook gebruikt om wagens van derden schoon te maken. De bouw was de wasplaats was geen onbekende, namelijk Aannemingsbedrijf H. Boerman uit Hardinxveld-Giessendam. Het ontwerp is van architect Van Hunnik. De wasplaats werd in 1988-1989 gerealiseerd.

Kwaliteit

Een kernonderdeel van de bedrijfsvoering van Boerman Transport vormt de kwaliteit in de breedste zin van het woord, anders gezegd: laten zien wie je bent, wat je kunt. De sleutel hierbij is kwaliteit. Niet alleen in de zin van op tijd rijden. Kwaliteit is een begrip dat in de 'genen' van het bedrijf zit. In het doen en laten van alle betrokkenen. Centraal staat het integer handelen. Streven naar een perfecte organisatie. Winst maken is niet het eerste doel. Winst is de afgeleide van het resultaat. Goed investeren in mensen en materieel is belangrijk. Daaruit volgt resultaat. Kort samengevat: 'we gaan voor 100%, dan ben je zeker van 80'.

Hoe wordt kwaliteit in Boerman Transport concreet gemaakt? Dat is een continu proces: voortdurend aandacht geven aan verbeteringen in alle bedrijfsonderdelen. Inzetten van nieuwe technieken, methoden van onderhoud, vernieuwingen in de administraties, verbeteren van managementrapportages. In 1991 is Boerman Transport een van de eerste transportbedrijven die het ISO-9001 certificaat behaalt.

In dat jaar hoorde Teus Boerman tijdens een bijeenkomst van de tankvereniging over een vraag vanuit de sector over de traceerbaarheid van procedures bij het vervoer van gevaarlijke stoffen. Er wordt nagedacht

over een systeem van certificering.

Zoals wel vaker het geval was, wilde hij binnen de branche voorop lopen. Maar ook speelde de vraag mee: doen we ons werk goed genoeg?

Zijn tweede man op de boekhouding, Teun Sterrenburg, geeft hij de opdracht het certificeringsproject uit te voeren. Met ondersteuning van een adviseur van de Raad voor Certificering zijn binnen een periode van een half jaar alle primaire en ondersteunende processen beschreven. Na controle door bureau Veritas en het aanbrengen van enkele wijzigingen en verbeteringen wordt het ISO-certificaat toegekend.

ISO-9002 certificaat

Op 21 november 1991 reikt drs. H.C.W. Gundlach, directeur van de Raad voor de Certificatie, het ISO-9002 certificaat uit aan Boerman Transport. Anderhalf jaar daarvoor had Teus Boerman ing. P.H. de Dreu benaderd, beleidsmedewerker bij de Raad, om zijn bedrijf bij de opzet van een kwaliteitssysteem te begeleiden. Al spoedig blijkt dat het bedrijf eigenlijk al over een kwaliteitssysteem beschikt, maar dat was niet als zodanig vastgelegd. Teun Sterrenburg, hoofd van de administratie, wordt als beheerder van het op schrift te stellen kwaliteitssysteem aangewezen. Het team De Dreu/Sterrenburg brengt als eerste de organisatie in beeld. Vervolgens beschrijven zij alle functies en wordt per taak nagegaan welke bevoegdheden daaraan verbonden zijn. Ook kijkt het team naar het bij de taak passende opleidingsniveau.

De 150ste DAF

Op 21 december 1994 wordt bij Boerman Transport de 150ste DAF afgeleverd. Deze mijlpaal was voor Martien van der Louw, algemeen directeur van DAF, reden genoeg om naar Hardinxveld-Giessendam af te reizen. In zijn toespraak memoreert hij dat Teus Boerman in de specificaties van de trucks steeds de grenzen van de wettelijke en technische mogelijkheden opzoekt om zo maximaal rendement te verkrijgen. De 150ste DAF-combinatie is een typisch voorbeeld daarvan. De vrachtauto is er een van het type DAF 95 FAC/FTC-L, voorzien van bijzondere 'Boerman'-specificaties, waaraan niet alleen DAF, maar ook kraanfabrikant HIAB en opleggerfabrikant Nooteboom de handen aan vol hadden om deze naar wens uit te voeren. De DAF FAC 95 moest worden ingekort naar een wielbasis van 3,60 meter. De 8 bij 2 as configuratie werd

afgestemd op een toegestane totaalbelasting van 35 ton en uitgerust met een 8 balgs luchtveersysteem. Chassis, chassishoogte en plaatsing van diverse componenten werden aangepast voor de kraanopbouw achter de cabine, waardoor de koppelschotel extra laag geplaatst moest worden.

Er is sprake van een aangepaste constructie van een HIAB 870 kraan met hydraulisch uitschuifbare giek (3 meter/23 ton, 17 meter/4 ton), uitgerust met radiografische afstandsbediening en een elektronisch beveiligingssysteem.

De oplegger betreft een 3-assige, uitschuifbare semi-dieplader met hydraulisch gedwongen besturing van alle assen.

De hierboven genoemde DAF werd geleverd via Truck Centrum Gorinchem.

De relatie met Voorstuijs, die in 1940 was begonnen, is in 1990 beëindigd na 50 jaar. In een brief, gedateerd 4 juli 1990, deelt directeur P. Voorstuijs mee dat hij Voorstuijs Autobedrijf B.V., inclusief het DAF-dealerschap heeft verkocht aan de heer W.H.C. Nunnikhoven van Kooyman Trucks in Vianen en Tiel.

Brandstofverbruik

Teus Boerman heeft altijd scherp gelet op het brandstofverbruik van de vrachtauto's. Hij hield daarover statistieken bij die in de kantine werden opgehangen. Een chauffeur die te vaak teveel brandstof verbruikte, werd bij directeur Teus Boerman op het matje geroepen. Zuinige rijders prijst hij en stelt hen ten voorbeeld, zoals te zien op het overzicht met verbruikscijfers per chauffeur dat Teus steeds laat ophangen in de bedrijfskantine. Dat zuinig brandstofgebruik een serieuze aangelegenheid is, getuigt ook onderstaand verhaal.

In het blad Wegvervoer (nummer 16, augustus 1988) staat een verslag van een dubbeltest. Al vele jaren is DAF in alle tests de zuinigheidskampioen. Een aantal concurrenten en gebruikers twijfelt bij de preparatie van de testauto's uit Eindhoven. Het blad Wegvervoer neemt de proef op de som en zet naast de

fabrieksauto een identieke DAF 95.350 van Boerman Transport. Het resultaat: op tweehonderdste van liter na exact hetzelfde verbruik van 1 op 3,3.

Wegvervoer had voor deze vergelijkende test zo DAF als Boerman Transport pas drie dagen voor de test van het hele plan op de hoogte gesteld. Tijd om de praktijkauto nog eens extra onder handen nemen ontbrak in ieder geval, omdat de auto van Boerman op dat moment nog in het buitenland was. Een dag voor de test was er tijd om de verbruikscijfers in te bouwen en een complete spoilerset te monteren. Ook werden Continental EOT-banden gemonteerd op de auto identiek te maken met de testauto van DAF. De dag erna vertrokken de beide testauto's voor een 615 kilometer lange internationale Wegvervoer testroute. Onderweg wisselden de chauffeurs van wagen, evenals de getrokken oplegger. Directeur Teus Boerman was – zo staat in Wegvervoer te lezen – na afloop van de test verrast door het resultaat. Een verbruik van 1 op 3,3 moet er wel inzitten, zo heeft hij aan, ofschoon in de praktijk na 26.000 km de testende wagen (de '139') een verbruik van 1 op 2,8 had noteren. DE 95 350 heeft een direct ingespoten common rail cross-flow dieselmotor met turbo en intercooler.

De 250ste DAF

Feestelijk werd de 250ste DAF overhandigd aan de heer J. Veldhoen, directeur van Boerman Transport B.V. in Eindhoven. Sleutels van de nieuwe DAF FT XF105.410 Spacecab trekker werden door Joost Hoogstad, Accountmanager Sales bij Truckland Zuid-Holland B.V. in Rotterdam overhandigd.

De DAF is voorzien van een bulkcompressor van de firma RTI Transport Installaties uit Lichtenvoort en van een hydraulische kipperinstallatie.

De milieuvriendelijke Euro-5 motor met de geavanceerde versnellingsbak (AS-Tronic) compleetert de 250ste aflevering.

De nieuwe DAF maakt deel uit van een gecompleet order van drie XF105.410 trekkers voor internationale transport op West Europa.

HET DIEPJE

Door Gert Huisman

Overkant Diepje

Ik sta in Hardinxveld op een pleintje dichtbij de Peulenstraat en kijk eens rond. Ik zie een kapperszaak en een juwelier, gezellig aanwezig samen met wat andere winkels. Ik ben al enige tijd bezig met het houden van een kleine enquête voor gegevens om over een bepaald thema een artikel te schrijven, namelijk over een watertje: HET DIEPJE. Zoekend op het internet met de woorden: Hardinxveld en het Diepje, verwees Google mij naar dit plekje.

Schaatsen op het Diepje

Ik klamp iemand aan. "Mevrouw, mag ik u iets vragen? Ik lees hier een straatnaam KLEIN DIEPJE. Weet u waar die naam vandaan komt?" Als antwoord krijg ik: "Nee meneer, ik zou het echt niet weten". Dan maar aan een volgend persoon en vraag: "Meneer, het naambord KLEIN DIEPJE hier, weet u waar die naam op slaat?" Nu heb ik meer succes: "Nou, ik weet het niet zeker, maar het moet iets te maken hebben met een watertje dat hier ooit moet hebben gelopen. Verder kan ik u ook niet helpen".

Naar aanleiding van de geringe kennis hierover en vooral voor de jongere generatie, voelde ik me als het ware geroepen het verhaal over het bestaan het Diepje eens helemaal na te gaan. Voor de ouderen onder ons trouwens, die langs dit watertje gewoond

en gewerkt hebben, zal het vast wel leuk zijn hierover te lezen, want deze naam en zijn betekenis staat hen nog helder voor de geest, inclusief de schrijver dezes. Eigenlijk ben ik met mijn verhaal veel te laat begonnen, want wat zouden de ouders en grootouders van ons er nog niet alles over kunnen vertellen. Maar toch, in gesprek met veel leeftijdsgenoten die langs het Diepje hun jeugd hebben doorgebracht, konden er nog veel verhalen worden 'opgediept'.

Beginnen we het verhaal maar zo:

Er was ooit een klein zijriviertje van de Merwede dat door de schippers gekend was als het Noordendiep. Als je vroeger met je schip de rivier kwam afzakken, zeg maar komende 'van bovene', van Gorkum of zo, en je langs de dijk bij Neder-Hardinxveld voer, was daar een gat, rechts van de slikken en zandplaten en daar, nabij de IJzergieterij van Versteeg, begon het Noordendiep. Voer je die geul binnen, dan had je al gauw zicht op de schoeiingen en werfjes van de huizen die tegen de Peulenstraat waren gebouwd. Veel schippers woonden daar en hadden het liefst hun eigen schuit voor de wal. Er waren aan de rechteroever van dit Diepje ook wel bedrijfjes gehuisvest waar de schipper dan moest zijn om te laden of te lossen of om iets te laten repareren. Het was een vaarweg die ook bij eb nog toegankelijk was en het water stroomde er flink doorheen en hield het zo op diepte. Vandaar wellicht die naam 'Diepje'.

Gert Huisman met op de achtergrond de ark

Je kon ook verder varen want dit nevenstroompje van de Merwede liep onder langs de gehele Peulenstraatedijk tot aan de Buiten Giessen. Je kon ook verder varen, langs de Giessendamse dijk tot aan Sliedrecht waar het tenslotte uitliep in de Merwede. Ik praat nu over de tijd van mijn vader en grootvader. Van mijn moeders kant, zowel als van mijn vaders kant, woonde men respectievelijk aan de Giessen en het Diepje. De een handelde in hoepen, hooi en rijshout, terwijl de ander met zijn schip overal lading zocht, zelfs tot in Drenthe. Daar werd turf gehaald om die weer van de hand te doen met een handkar langs de

dijk. Daar groeide ik op als jongen in de jaren 50 en vond nog weleens een verdwaalde turf en andere dingen van schepen achter in het 'karrehok' in een hoek van onze werf die grensde aan het Diepje.

Straatnaam vernoemd naar...

Aan de andere kant van de oever, in de tijd van mijn grootvader, had je grienden en slikken tot aan de zandplaten die langs de oever van de Merwede lagen. Maar aan deze kant had je de behuizing van nijvere lieden. Zo had elk huis een vlondertje met enige treden tot aan de waterkant, waar mensen water uit het riviertje konden halen. Zelfs van over de dijk kwamen wel mensen water halen omdat ze het zogenaamde 'recht van overpad' hadden. Zo gebeurde het eens dat mijn moeder als jong persoon op zo'n vlondertje bezig was de bonte was te spoelen en een jongeman met zijn roeiboot voorbij voer en zijn riemen even liet rusten om dit tafereel gade te slaan. De jonge jufvrouw Bets kreeg toen wat aardige woordjes te horen en prompt was ze een van haar sokken kwijt. Van schrik riep ze: "Dat is jouw schuld!". "Ik help je wel even zoeken", was het antwoord van de jonge Cornelis Huisman. Tevergeefs echter, want de stroom had de sok allang naar elders vervoerd. Maar warempel, er kwam wel verkering van tussen die twee. Hoe vaak heb ik dit verhaal niet horen vertellen bij mijn ouders thuis. Ja, hoe ben je aan elkaar gekomen, dat is een veel besproken thema bij mensen.

Maar terug naar mijn verhaal over het Diepje. Er kwamen donkere wolken opzetten betreffende het voortbestaan van de vaarweg. Al sinds 1932 lag er een Rijkswegenplan op tafel bij de Overheid om een verbindingsweg te realiseren die vanachter Gorinchem tot aan Alblasterdam zou lopen en ook langs de zuidkant van Hardinxveld en Giessendam zou gaan. Ik ben het volgende zo eens nagegaan over wat later bekend zou worden als Rijksweg 15. Eerst werd in Sliedrecht een proefstuk aangelegd. Er lag daar een 9 meter dikke veenlaag en er werd besloten een twee meter dikke zandlaag erover aan te brengen die er twee

jaar zou liggen. De berekening was dat alles wel meter zou zakken. Het baanvak Buldersteeg tot B... hoek kwam in 1938 gereed. Ook zou deze nieuwe keersweg dienst doen als waterkering in plaats van bestaande dijken langs Neder-Hardinxveld en Giessendam. Er was ook een schutsluis gepland, halverwege de Rijksweg tussen Hardinxveld en Sliedrecht om de verbinding met de Giessen open te houden voor schippers en de afwatering naar de Merwede te maken. Die kwam al gereed in 1937. De schippers en de fabrikanten en handelaren langs het Diepje kwamen allen in verweer, want ze zouden worden afgesloten van de rivier door deze Rijksweg. Om via de Giessen was ook geen optie, daar deze vaarweg die liep via de Molensloot en het Dijkje achter de Peulenstraat tot aan de Giessen, veel te ondiep was geworden.

Het gedempte...

Na een stevige discussie tussen verschillende comités en de Overheid werd een aparte toegangs-vaart beloofd die gegraven zou worden vanaf de Merwede schutsluis tot aan de kromming van het Diepje bij de firma Langeveld en zo'n honderd meter evenwijdig aan de Rijksweg en breed genoeg zou zijn om twee schepen te laten passeren. Het zou later in de volmond bekend worden als "het Kanaaltje". Zo kwam er een zekere rust terug onder de mensen, hoewel sommige bedrijven toch gingen verhuizen. De toegang naar de Merwede langs de IJzergietende van Versteeg werd dus voorgoed afgesloten door de nieuwe verbindingsweg Rijksweg 15. Verschillende schippers, via de schutsluis, meerden hun schepen daarna nog steeds af langs het Diepje, omdat daar woonden. Er kwamen nu ook woonarken te liggen in deze nu rustige omgeving, zoals te zien is op de foto. Maar na enige jaren begonnen zich opnieuw donkere wolken boven het Diepje te verzamelen, nu het einde van de jaren 50. Wat was er aan de hand? Het Peulengebied, ingeklemd tussen de Rijksweg en de Giessen was altijd al een fel begeerd stukje

Hardinxveld, Rustig plekje voor onze schippers

Het Diepje was een rustige plek voor de schippers

grondgebied geweest. Voorheen zei de Gemeente Hardinxveld dat het bij hun gebied hoorde terwijl de Gemeente Giessendam daar niets van wilde weten: het was van hen, ook zij hadden de grond nodig voor toekomstige uitbreidingen!

Na de samenvoeging van de twee gemeenten in 1957 was dit geen probleem meer. Nu kwam de nieuwe Gemeente Hardinxveld-Giessendam met een bijzonder uitbreidingsplan: het hele gebied De Peulen zou woon- en industriegebied worden waarbij het Kanaaltje en het Diepje niet meer nodig waren en dus zouden worden gedempt.

Werkelijk dikke duistere wolken waren het die boven het Diepje dreven. De mensen begonnen hun woonarken en visbootjes elders onder te brengen. De schippers hadden de bui al zien hangen en waren het eerst weg. Langzaam werd heel het Peulengebied vol gereden met zand terwijl het Diepje nog enige tijd respijt kreeg, maar wel heel klein was geworden. Er kwam ook een nieuw Gemeentehuis nabij de kromming van het Diepje en veel panden en terreinen, tot achter de Gantel, werden door de Gemeente opgekocht. Ook moest ons vertrouwde buurtje voor het nieuwe Gemeentehuis plaats maken. Toen, als laatste, werd het Diepje omstreeks 1967 geheel dichtgegooid. Grote vrachtwagens met zand die steeds maar weer kwamen aanrijden. Dit is als laatste in de herinnering achter gebleven bij de mensen die er hebben gewoond. Nu nog enige opmerkingen van de mensen die ik geïnterviewd heb:

"Ja, in het laatst kon je er alleen nog maar grondeltjes vangen, zo vervuild was het water geraakt".

"Je kon er prachtig schaatsen. Het lag in de kortste keren dicht en op de ingevroren roeiboortjes kon je prachtig je schaatsen onderbinden."

"In het voorjaar, als de schepen het ijs hadden stukgevoerd, kon je er machtig op de grote schollen naar de overkant wippen."

"Ik heb er een keer een nat pak gehaald toen ik op een wiebelig bootje wilde stappen en het was nog zondag ook. Wat stonk ik naar de modder!"

"We woonden in een iets hoger huis en als ik vanaf de zolder met een witte doek uit het raam zwaaide, wist mijn vader, die verderop over de rijksweg op de krib bij de Merwede aan het vissen was, dat het tijd was om naar huis te komen".

"Ja, dat Diepje, toen het bekend werd dat het toch gedempt zou worden en er geen gemeentetoezicht meer op was, dumpte Jan en alleman er zijn rommel maar in. Het puin van complete verbouwingen zag je erin verdwijnen".

"Nou wat denk je, ik ben op het Diepje geboren. Mijn ouders lagen in de eerste jaren van hun trouwen daar met hun ark!"

Aldus de reacties van enige mensen. Zo heb ik menig gesprek kunnen voeren en allerlei bijzondere zaken aangehoord om mijn verhaal te vertellen. Nu rest nog voor menig burger dat straatnaambordje met KLEIN DIEPJE als aandenken. Dat er een klein riviertje was met eb en vloed en dat in vroeger tijden met storm en hoog water veel nattigheid bracht in de huizen langs de dijk. Nog is een stuk gedempt Diepje te vinden als opgevoeld terrein, zichtbaar met wat gras en hoog opgeschoten populieren, gepoot als stekken in de jaren 50. Je vindt het achter Peulenstraat-Zuid. Dit weten alleen slechts een paar 'oldtimers' wanneer zij er hun hondje uitlaten. PS.: Als u googelt naar: kaarten Oud-Hardinxveld, vindt u mooie kaarten en schetsen over hoe dit gebied er vroeger heeft uitgezien.

Gertjan de Rover

De Koninklijke Luchtvaart Maatschappij bestond op 7 oktober 2019 100 jaar. De KLM is de oudste nog onder eigen naam opererende luchtvaartmaatschappij ter wereld.

Lang geleden, toen ik nog op de lagere school zat, was ik erg geïnteresseerd in vliegtuigen, met name in die van de KLM. In die tijd verzamelde ook iedereen speldjes dus besloot ik om de stoute schoenen aan te trekken en een briefje te schrijven naar de KLM met het verzoek dat ik heel graag een speldje van hen zou willen. Het was toen de gewoonte om bedrijven ect. aan te schrijven voor reclamespullen. Na verloop van tijd kreeg ik het speldje via de post. Zo begon ik regelmatig brieven te schrijven of ik foto's of posters van vliegtuigen kreeg. Ook daar reageerde de KLM meestal positief op. Zo werd ik bij de KLM een bekende.

Oude Schiphol met Super Constellation

In die tijd ging er voor het eerst een vliegtuig van de KLM naar Japan via de Noordpool. Uit de krant wist ik dat en weer schreef ik een brief om ze succes te wensen met deze vlucht. Als dank daarvoor kreeg ik een koker met posters.

Doordat ik een keer onverwacht mee mocht naar Schiphol om familie weg te brengen en ik zo dicht bij de vliegtuigen kwam, viel mijn blik op een knipperlichtje onder de romp van het vliegtuig. Weer een rede om te schrijven. Ik heb gevraagd om een knipperlichtje van het vliegtuig. Een aantal weken gingen voorbij zonder reactie. Onverwachts, op een zaterdagmiddag, stopte er een meneer met een brommertje met een kistje achterop (nu zou het een pizzabezorger zijn). Die meneer belde aan en vroeg of hier een zekere Gertjan de Rover woonde. Dat was het geval en hij zei dat hij dan iets voor Gertjan kwam brengen. Hij liep terug naar zijn brommertje, pakte de kist achter van de bagagedrager en droeg hem naar binnen.

Zwaailicht Super Constellation

Tot mijn verbazing kwam er een vliegtuigknipperlicht uit, het vliegtuigknipperlicht waarom ik in mijn brief had gevraagd.

Ik stond perplex, het 'knipperlichtje' bleek een gigantisch licht te zijn. Een origineel oranje licht dat onderaan aan een Super Constellation zit. Er zat een brief bij van de KLM dat ze voor mij een uitzondering hadden gemaakt...

Super Constellation

Mijn ouders vroegen aan de koerier waar hij vandaan kwam omdat hij op een brommertje was gekomen. Hij zei: "Ik kom van Schiphol, maar ik heb niet goed naar het adres gekeken en dacht dat ik in Waddinxveen moest zijn, maar daar woonde geen Gertjan de Rover. Na het adres nog eens beter bekeken te hebben, bleek het Hardinxveld te zijn en toen dacht ik in mijzelf: nou ja, ik rijd maar door". Na het drinken van een bakkie koffie begon hij weer aan de terugreis naar Schiphol. Dit is mijn KLM verhaal.

VERTIER OP HET IJS

Max van den Bout

Een warme zomer, met mooie zonnige dagen is een aantrekkelijke omstandigheid voor een vakantie of gewoon lekker recreëren.

Toch, als het in de winter koud is, maar er wel ijs ligt, liefst zo sterk dat men er ook op kan gaan staan of op kan schaatsen, trekt dat voor velen evenzeer als een mooie zomerse dag.

Natuurlijk ook in Hardinxveld en Giessendam met de vele mogelijkheden om te schaatsen.

De vele schaatsenmakers uit het verleden (vaak smeden) in deze omgeving verdienden er in het schaatsseizoen een goede boterham aan.

Wanneer men precies voor het eerst schaatsverenigingen heeft opgericht is wat onduidelijk, maar zo omstreeks 1890-1894 zou er langs de Giessen een vereniging zijn ontstaan met de naam "Hardinxveld-Giessendam".

De juiste oprichtingsdatum is niet bekend, maar het zou 5 januari 1893 geweest kunnen zijn.

Er bestaat namelijk een medaille, uitgereikt aan Martinus Casimir Addicks, als oud-voorzitter en erelid van ijsclub Hardinxveld-Giessendam. Op de medaille staat vermeld 5-1-1893---17.12.1907.

Hoogstwaarschijnlijk is hij betrokken geweest bij de oprichting op 5 januari 1893 en daarbij aangetreden als voorzitter en is hij bij zijn aftreden als voorzitter op 17 december 1907 benoemd tot erelid. Hij was toen overigens 81 jaar oud.

Op de foto links de betreffende medaille; rechts in het midden, zittend met baard, M.C. Addicks.

In een statutenwijziging is aangegeven dat de vereniging officieel zou zijn opgericht op 1 november 1894. Dat zou dan in tegenspraak zijn met de datum van 1 januari 1893, maar wellicht is men in 1893 begonnen, waarbij in 1894 e.e.a. pas officieel bij de notaris is vastgelegd.

In 1904 werden statuten en reglement vastgesteld, waarbij het bestuur bestond uit voorzitter M.C. Addicks, secretaris A. Hoogendoorn, penningmeester J.G. Swets, vicevoorzitter D. van Harten, 2^e secretaris A. Langendijk en algemeen bestuurslid W. de Geus.

De ijsbaan bevond zich op de Giessen (die toen waarschijnlijk vaker was dichtgevroren dan tegenwoordig) achter het station "Hardinxveld-Giessendam", ongeveer in het verlengde van de Sluisweg.

Mogelijk is de vereniging "Hardinxveld-Giessendam" genoemd, als afgeleide van de naam van het station, daarmee ook aangevend waar de baan zich precies bevond.

Wanneer er precies een clubgebouwtje is opgericht, is weer onduidelijk. Wel is bekend dat het een eenvoudig houten gebouwtje was, dat na het schaatsseizoen steeds weer werd afgebroken.

Men kon toen niet vermoeden dat Hardinxveld en Giessendam ooit één gemeente zou worden met dezelfde naam. De naam was wel terecht, omdat Giessendam zich toen nog uitstreckte langs de noordoever van de Giessen (nu Binnendamsesweg Giessenburg) en zo de Giessen en dus ook de ijsbaan precies tussen de beide gemeenten lag.

Bovenstaande foto is waarschijnlijk vóór 1930 bij het gebouwtje aan de Giessen genomen. De naam ijsclub "Hardinxveld-Giessendam" is op het gebouwtje te lezen. De man hurkend links vooraan zou A. van Harten zijn, de latere 1^e voorzitter van St. Moritz.

Van de beginjaren van de vereniging en de ijsbaan is niet veel meer bekend, maar wel duidelijk werd dat schaatsen een verbindende factor was. Vaak zelfs letterlijk, omdat veel huwelijken hun oorsprong vonden in de eerste ontmoetingen op het ijs.

Ijsclub de Putten te Boven-Hardinxveld

IJslu...

Dat geldt niet alleen voor deze, maar voor vrijwel alle schaatsverenigingen in het land.

In 1927 kwam er een tweede ijsclub in Boven-Hardinxveld, want op 25 maart 1927 werd ijsclub "De Putten" opgericht. Daar was een baan, gunstig gelegen tussen woningen aan de Koningin Wilhelminalaan (toen nog Buldersteeg) met struiken en bomen aan west- en noordzijde.

De baan werd in de herfst onder water gezet, terwijl er in de zomer door de Hardinxveldse Boys werd gevoetbald. Die club is later uitgeweken naar de Buitenwei, maar in de zomer werden dikwijls sportactiviteiten op het terrein georganiseerd. Zo hielden de lagere scholen er ook vaak buitensport en was er plaats voor bedrijfsvoetbaltoernooien.

In de winter was de ondiepe baan sneller voor ijspret beschikbaar dan het water van de Giessen.

Misschien was dat de reden dat ook bij ijsclub "Hardinxveld-Giessendam" rond 1930 de wens voor een "landijsbaan" naar voren kwam.

En die kwam er ook, op het terrein aan de Parallelweg, waar de baan nog steeds is.

Bij de ingang was er in het begin een klein clubgebouwtje. Aan de oostkant van het terrein lag toen nog een wielersbaan, maar ook op het in de zomer droge ijsclubterrein, werden soms ook wielervedstrijden verreden. De wielersbaan is tijdens de oorlogsjaren gesloopt voor brandhout en is daarna niet meer in ere hersteld.

Ook gymnastiekvereniging OKK (opgericht in 1911) benutte in de zomer het terrein al voor uitvoering. Rond 1950 is het oude clubgebouwtje vervangen door een nieuw verenigingsgebouw. Dit gebouw, waarvan de kosten waren bijeengebracht met kwartjes en dubbeltjes van leden en andere betrokkenen, is op gezamenlijke inzet van de ijsclub, OKK en korfbalvereniging Vriendenschaar als zelfwerkzaamheid opgezet, waarbij Piet Verhoeff en Arie Piet van Benne als grote inspirators genoemd mogen worden. Het gebouw was weliswaar eigendom van de ijsclub, maar werd daarna door alle drie de verenigingen gebruikt, waarbij ook het terrein in de zomer werd gebruikt door OKK en Vriendenschaar.

Later werd het terrein in de zomer ook gebruikt voor o.a. bedrijfsvoetbal, schoolsportdagen en vakantievreugd (toen o.l.v. Pro Juventute), zijnde de voorloper van de huidige "Speel-in".

Op het terrein stond ook lange tijd een muziektent. In 1959 is het terrein eigendom geworden van de ijsclub, waarbij tijdens de onderhandeling met de Haagse eigenaar, een plaatselijke ondernemer een drag cash op tafel legde, waarna deze eigenaar, die van buiten onze gemeente kwam, akkoord ging. Door de vereniging is vervolgens de koopsom in tien jaren renteloos afgelost.

Ten tijde van die aankoop in 1959 bestond het Districts Bestuur uit voorzitter Hendrik Rietveld (timmerman), secretaris Arie Koorevaar (kruiwagenfabrikant) en penningmeester Pieter Verhoeff (timmerman).

Het voltallige bestuur met het draaginsigne in de vorm van een schaatsje

Later hebben ook een schietvereniging en een wandelsportvereniging gebruik gemaakt van het gebouw, waardoor het wat rommelig werd. Momenteel is het naast het gebruik door de ijsclub, nog in gebruik door Dagblad Unie (distributie kranten) en VERON (zend-amateurs).

De overgang van de ijsbaan op de Giessen naar een landijsbaan, viel niet bij alle leden in goede aarde. Een deel van de leden bleef liever doorgaan met de baan op de Giessen en dat leidde tot een afsplitsing.

Na een wat rommelige periode van discussies en opzeggingen kwam het (volgens zeggen in goed overleg) tot de oprichting van een ijsclub met een baan op de Giessen.

Op 12 februari 1932 is tijdens een oprichtingsvergadering besloten tot de naam "St. Morits", waarbij ook de naam "Hersteld Verband" nadrukkelijk ter discussie stond.

Vervolgens werden tijdens een ledenvergadering op 25 februari 1932 statuten en reglementen besproken, waarna op 18 oktober 1932 de vereniging "St. Morits" (tegenwoordig, in tegenstelling tot in de notulen van toen, met een z geschreven) bij Koninklijk Besluit werd goedgekeurd.

De vereniging hanteert zelf als oprichtingsdatum 25 februari 1932.

Het bestuur bestond destijds uit voorzitter A. van Harten, secretaris T. Schreuders, penningmeester F. Terlouw en de algemene bestuursleden C. v.d. Meijden, H. Kuiper, F. de Bruin en A. v.d. Zouwen.

Op onderstaande foto het voltallige bestuur, met het

draaginsigne in de vorm van een schaatsje als bewijs bestuurslid te zijn. Momenteel zou er nog maar één insigne over zijn en wel in het bezit van de huidige voorzitter.

De baan is enkele malen van plaats veranderd, maar bevindt zich nu al geruime tijd op de huidige plaats Binnendamse weg 77a te Giessen-Oudekerk, met langs de baan een keurig verenigingsgebouwtje. Oorspronkelijk bleef ook St. Moritz een Giessendamse (en deels ook Hardinxveldse) vereniging.

Nadat in 1957 Hardinxveld en Giessendam één gemeente zijn geworden, kwam Giessen-Oudekerk grotendeels onder Giessenburg, zodat ook St. Moritz een Giessen-Oudekerkse vereniging werd.

Door vele leden (en ook bestuursleden) uit Hardinxveld-Giessendam is de band echter blijven bestaan. Bij alle drie de verenigingen vonden op het ijs allerlei activiteiten plaats, waaronder wedstrijden kunstrijden, hardrijden (meestal korte baan), ringsteken e.d. Soms werd er aan de wedstrijden door bekende schaatsters meegedaan. Vaak regionale bekendheden, maar soms ook uit verre landelijke streken.

Veel van die namen en zelfs uitslagenlijsten en prijzengelden zijn nog na te slaan in de boeken en verslagen van o.a. St. Moritz, maar mogelijk ook bij de andere verenigingen. Het voert echter te ver om die informatie in deze korte samenvatting op te nemen.

JACOB COENRAADS

Geboren – getogen – overleden in Boven-Hardinxveld.

Gert Romijn

Twee markante Hardinxvelders waarvan een de boel op stelten zet

Als het woord "rasecht" op iemand van toepassing is, dan is dat wel op Jacob Coenraads. Zijn vader Piet had samen met zijn broer Marinus al ver voor de Tweede Wereldoorlog een aannemingsbedrijf. Veel huizen hebben zij gebouwd, o.a. in de Hofweerstraat en de Weteringstraat. Ook hebben zij een belangrijk aandeel gehad bij de bouw van de zogenaamde Winkelgalerij in de Damstraat.

Uit het gezin van Piet was Jacob de jongste van vier kinderen. Jan werd onderwijzer, Bart veearts en zus Co bleef ook op Boven-Hardinxveld en trouwde met De Kok.

Jacob werd als laatste geboren in 1928.

De kinderen Coenraads groeiden op in het huisje aan de "Buldersteeg" waar tot voor kort Co de Kok-Coenraads nog woonde. Allemaal hebben zij de lagere school op de Buurt doorlopen, waar de vermaarde

Jacob staande bij het bord waarop hij tekst en uitleg

onderwijzeres Pie Meier mede de scepter zwaaid. Jacob kon goed leren en behaalde in korte tijd zijn Mulo- en Middenstandsdiploma. De dienstplicht vervulde hij in Vught en toen hij de "wapenrusting" neerleggen is hij bij zijn vader Piet als timmerman gaan werken en namen zij allerlei klussen aan.

Halfdeurs sail met een deel van de voorraad buiten voor de deur

Zijn etalage waar altijd wat te lezen

Na verloop van tijd begon zijn zus Co een winkeltje in boutjes, moertjes en schroefjes, zoals zij zelf altijd zegt.

Er zat in Jacob ook handelsgeest en stilaan stroomde hij het winkeltje in van Co, bovenaan de Wilhelminalaan. In 1962 trouwt Jacob met Rina van Zanten die op de Kanaaldijk woonde en samen betrokken zij het huisje naast de winkel. Ze kregen twee zoons, Pieter en André en de laatste woont daar nu nog altijd. In het 'karrehok' naast de timmerschuur stond een aantal wagens die voor van alles en nog wat werden gebruikt, waaronder ook de zogenaamde Mallejan. Eens per jaar werd deze van stal gehaald en op een zaterdagochtend ging Jacob daarmee naar den Bout. Daar stond het dijkmagazijn van het Hoogheemraadschap, bij ons beter bekend als de Zwarte Schuur. Daar lagen de vloedplanken opgeslagen en Jacob had de taak om deze eens per jaar, met name op de Buurt, te passen in de daarvoor speciaal aangebrachte sleuven. Want als de rivier buiten zijn oevers zou treden moesten die vloedplanken het getij zien te keren. Allerlei opgeschoten jongens vonden dit prachtig en hielpen hem wat graag bij deze klus.

Zo kon je Jacob uittekenen, altijd wat omhanden

We hebben het tegenwoordig veel over 'doe-het-zelfen' en 'hobbyen'. Jacob heeft dit altijd al gedaan. In de winter maakte hij sleeën en in de zomer bijvoorbeeld stelden voor de jeugd. En als je op enig moment eens zijn timmerschuur binnenliep kon je hem zomaar aan een grafkist zien werken, want dan was er de vorige avond een dorpsgenoot overleden.

Op een zeker moment verdwijnt het oude pandje onder de slopershamer en wordt er stap-voor-stap aan een nieuwe winkel gebouwd. Als omstreeks 1967 Pieter en Teuna den Breejen stoppen met hun groentewinkel gaat ook dat tegen de grond en wordt het bij de huidige zaak getrokken en komt er het pand zoals wij dit nu kennen.

En daar, boven de winkel, zijn Jacob en Rina gaan wonen. In die winkel kon je bijna alles vinden wat je

nodig had. Had Jacob het bij hoge uitzondering niet, dan kon hij het altijd nog voor je maken.

Van Jacob is ook bekend dat hij op voet van oorlog leefde met alles wat Overheid was (en niet altijd ten onrechte). Voor zijn dorpsgenoten was hij een vraagbaak, had hij een luisterend oor en was hij altijd bereid te helpen. Hij was er de man niet naar om met alle winden mee te waaien en dat maakte hij dan ook dikwijls kenbaar middels allerlei teksten die zijn etalage sierden. Heerlijk om te lezen!

De Historische Vereniging droeg hij een warm hart toe. Zij hadden bij hem het verkooppunt van de vereniging op Boven-Hardinxveld. Voor menigeen was hij een aanspreekpunt en dat kon gaan over van alles en nog wat, actueel of iets wat allang geschiedenis was, zoals het gebeuren rond de Joodse familie Meiboom. Deze familie had, voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog, een slagerij op de Buurt. Barend en zijn vrouw Lea zijn, min of meer, zelf naar Westerbork gereisd en hun zoon Dafie (David) zat ondergedoken op de Sluisweg en is daar later opgepakt en in Sobibor vergast. Jacob heeft jarenlang op 4 mei, alleen en soms met wat anderen, een wake voor de voormalige woning van de familie Meiboom gehouden.

Het winkelbestand op de Buurt loopt terug, net als overall. De familie Coenraads heeft het heel lang volgehouden, totdat de gezondheid van Jacob het niet meer toeliet en hij noodgedwongen moest stoppen. Na de 'halfdeurs sail' van 2016, toen nog veel artikelen voor de winkel stonden uitgesteld, hebben we Jacob weinig meer buiten gezien, en op 5 maart 2019 is hij zeer onverwachts, op 91-jarige leeftijd, overleden. Jacob Coenraads: onze generatie zal hem niet licht vergeten.

Hier lost hij een kruiswoordpuzzel op, zittend op het muurtje van de Wilhelminalaan

Archeologische Kroniek Zuid-Holland

De belangrijkste opgravingen en vondsten uit 2018 50ste jaargang | 2019

Ieder jaar worden bij opgravingen in Zuid-Holland archeologische resten gevonden. Vaak met bijzondere vondsten die inzicht geven in het leven in Zuid-Holland door de eeuwen heen. Voor iedereen die op de hoogte wil blijven over de onderzoeksresultaten geeft **Erfgoedhuis Zuid-Holland** ieder jaar deze Archeologische Kroniek uit. Deze 50ste uitgave telt ruim 65 pagina's en bevat bijdragen van professionele en amateur archeologen.

In Delft werden bij een verbouwing van een *microbrewery* twee kelders ontdekt uit de dertiende eeuw die toevallig ook door een brouwer gebruikt zijn.

In Leiden zijn op een sportveld Merovingische graven gevonden en in een daarvan is een grote hoeveelheid voorwerpen aange- troffen, waardoor we steeds meer te weten komen over Zuid- Holland in de vroege middeleeuwen.

In Rotterdam is bij de aanleg van een terminal op de Eerste Maasvlakte een scheepswrak uit de 18^e eeuw gevonden, met een bijzondere constructie dat nog niet eerder is gezien.

Meer weten? plas@erfgoed-zh.nl

WONEN EN WERKEN

JAARBOEK 2018 DEEL 34

HISTORISCHE VERENIGING OUD-GORCUM

In deze 34^e uitgave geven de auteurs van dit jaarboek Barry van Baalen, A.J. Busch, Roel Mulder, Bert Stamkot, Gerard Suij- dendorp en Aron de Vries een verslag van een zogenaamde rondwandeling door de oude binnenstad van Gorkum. Over de bewoners van bijzondere panden in de Boerenstraat, over Brou- werij De Kraan en de Drie Snoeken. Maar ook over de modezaak van Jan Worm en het gevonden dagboek van de joodse Esther van Vriesland. Over de oorsprong en betekenis van de bijnaam Blieken voor de bewoners van Gorinchem en de spectaculaire verhalen over het gebruik van buskruit in vroeger jaren. Al met al een interessante uitgave. Te koop voor € 10,00 bij de Historische Vereniging Oud-Gorcum.

Gorcum, Oude prenten – Nieuwe verhalen

De Historische Vereniging Oud-Gorcum brengt in november dit bijzondere en verrassende boek uit. Een boek waarbij 56 oude Gorcumse prenten beschreven worden door een van de 44 Gorcumse auteurs en dit geheel op hun eigen unieke wijze. Een historische beschrijving of een gedicht, maar het kan ook een herinnering of een vrije gedachte zijn. Een boek over Gorcum door Gorcumers.

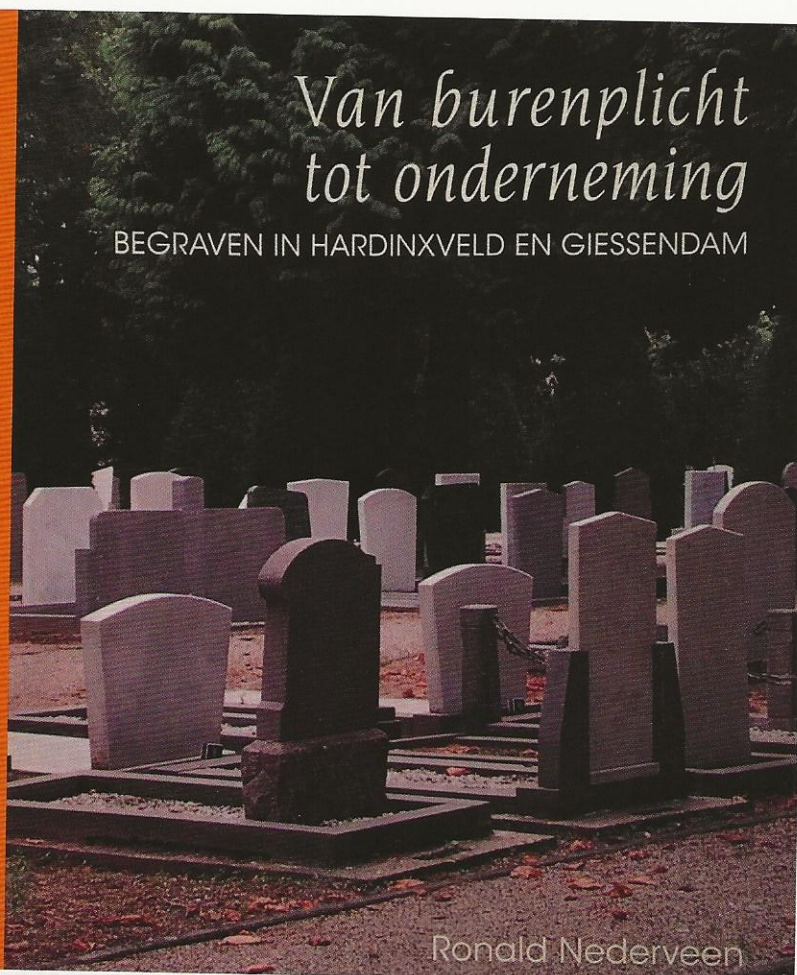
Dit boek is ook een mooi boek. Een harde kft met een originele afbeelding. Door de grootte (30x24 cm, 144 pagina's) komen de prenten van Gorcum mooi tot hun recht en wordt u de afbeelding ingezogen. Samen met de vormgeving en uitstraling nodigt het uit om te lezen en te bekijken. Het boek zal in de boekhandels in Gorcum te koop zijn voor de prijs van € 24,95.

NIEUW BOEK

Samen met dit Mededelingenblad heeft u een mooi boek ontvangen, geschreven door Ronald Nederveen, met de titel: **VAN BURENPLICHT TOT ONDERNEMING**. Ronald is meer dan 15 jaar bezig geweest om alles uit te zoeken en te beschrijven dat te maken heeft met hoe wij in onze dorpen omgaan met overlijden en begraven, met dood en rouw.

Ronald was vanaf zijn kinderjaren al betrokken bij de rouwgebruiken in ons dorp, omdat in zijn familie veel mensen beroepsmatig bezig waren in deze bedrijfstak. Ook Ronald hielp al jong mee als drager bij begrafenissen en is nu zelfstandig rouw- en stervensbegeleider. Een historisch boek, 136 pagina's dik, mooi vormgegeven door Evert van Lopik, met veel foto's en verhalen uit een tijd waarin de gewoontes op dit gebied sterk zijn veranderd.

Te koop in het HIC voor de prijs van: € 18,50.

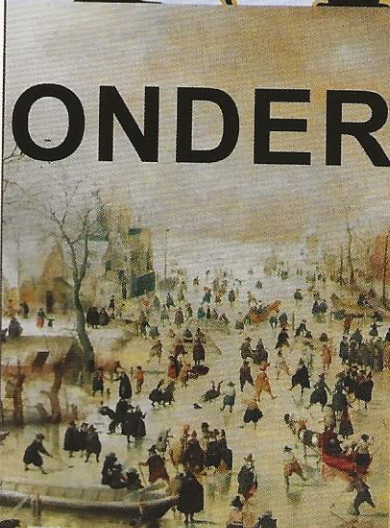

30 november 2019
t/m 29 februari 2020

ONDER

NUL

**museum
de koperen knop**
Binnendams 6 | 3373 AD
Hardinxveld-Giessendam
www.koperenknop.nl
open: dinsdag t/m vrijdag
van 13.00 - 17.00 uur en
zaterdag van 11.00 - 17.00 uur

EXTRA ACTIVITEITEN:

- Lezing over schaatsen door Krijn van der Ham op 23 januari 2020 om 20.00 uur.
- Winterwandelpad naar het museum: half februari 2020 onder leiding van een gids langs gezellige plekken met lekkere consumpties onderweg. Organisatie Stichting Dorpsbehoud Hardinxveld-Giessendam.
- Tijdens de expositie zijn er in het museumcafé winterse consumpties verkrijgbaar, zoals erwtensoep, rookworst, punch en glühwein.

Ingezonden brief. Een reactie op de schenking in het zomernummer 2019 van de familie De Jong: een aquarel van de kunstenaar G.J. van der Hoff.

Het motorschip "Sirius"

Afgelopen juni kreeg de Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam een aquarel van de Hardinxveldse kunstenaar Van der Hoff in bezit. De aquarel stelt een scheepswerf voor met een schip in afbouw en twee schepen in aanbouw op de helling.

Op de afbeelding heeft de maker nauwkeurig vermeld dat het gaat om de 'Sirius', gedateerd 23 juli 1949, liggend bij scheepswerf De Merwede.

Deze nauwkeurige vermelding is zeker niet alledaags, zodat het werk wellicht is gemaakt in opdracht van de werf. De 'Sirius' was op 15 mei 1949 te water gegaan als eerste schip uit een reeks door De Merwede ontworpen nagenoeg identieke motorschepen voor buitenlandse rekening. Het gaat om de bouwnummers 517 t/m 521: 'Sirius' (nr. 517 / 1949) en 'Orion' (nr. 520 / 1950) voor Finse rekening; 'Rijeka' (nr. 518 / 1949) en 'Zadar' (nr. 519 / 1950) voor Joegoslavische rekening en 'Tamar' (nr. 521 / 1951) voor Israëliëse rekening.

Deze reeks was rechtstreeks afgeleid van de voor de Oranjelijn in 1946, onderscheidenlijk 1948 gebouwde 'Prins Alexander' (nr. 447) en 'Prins Johan Willem Friso' (nr. 515). Al deze schepen hadden een lengte van 107 m en een breedte van 14 m en een holte die varieerde van 6 tot 8,6 m.

In 'Sirius' stond een 3100 PK sterke dieselmotor van het Deense fabricaat Burmeister & Wain, in licentie gebouwd door de machinefabriek van de werf Piet Smit in Rotterdam. Opdrachtgever voor de bouw van het schip was de in Helsinki gevestigde FAA, de Finska Angfartygs AB, oftewel de Finse Stoomboot Maatschappij N.V. Deze maatschappij heeft in de jaren 1948 – 1954 zes schepen bij De Merwede laten bouwen, waaronder laatste op De Merwede gebouwde stoomschepen 'Rhea' (nr. 528 / 1954) en 'Ariel' (nr. 529 / 1954).

We zien dat de werf het nog zonder de later zo kenmerkende twee grote torenkranen moet doen. Ook de eerste lashedal moet nog worden gebouwd. We zien dat zowel op de Helling-oost als op de Helling-west wordt gebouwd. Afgaande op de bouwnummerlijst van de werf en de datering van de aquarel zijn dat op Helling-west 'Rijeka' en op Helling-oost 'Zadar'.

De aquarel is een waardevolle aanwinst voor onze vereniging, als herinnering aan Van der Hoff en aan het zo lang dominante scheepsbouwbedrijf, maar is ook zonder meer interessant voor een ieder die zich in den brede bezighoudt met de vaderlandse scheepsbouwgeschiedenis. Laten we er zuinig op zijn!

(bron scheepsgegevens: "Scheepswerf De Merwede 1902 | 2002", ISBN 90-9016202-X).
Bob Vink Tzn. Leiden

Schenking door de heer Arie Klop:

Een jubileumgeschenk dat zijn vader Willem Jacob Klop (1898-1983) ontving van de Werf de Merwede. Hij was daar werkzaam als smid. Het eerste betreft een origineel Delftsblauw bord. Bij de Werf de Merwede lieten zij dit speciaal bakken met hun naam erop voor die personeelsleden die in de oorlog en kort daarna 25 jaar bij de werf in dienst waren. Hoewel de heer Klop in feite al 25 jaar in dienst was in de oorlogsjaren (1941), werd hem dit uitgereikt bij een feest dat door de werf gegeven werd te Gorinchem in 1946 ter gelegenheid van deze jubilerende werknemers. Voor de oorlog ontvingen de werknemers nog een gouden horloge voor een 25-jarig dienstverband, doch in en na de oorlog werd dit niet voortgezet.

Het tweede geschenk kreeg hij bij zijn 40-jarig jubileum bij de Merwede. Een ingelijste foto van de "Prinses Irene" in de Rotterdamse haven. Dit schip is bij de Merwede gebouwd. Arie Klop gaat ervanuit dat zijn vader hierbij nog een gratificatie heeft gekregen.

Het derde geschenk betrof een zeer oude foto van burgemeester Van Aken van Hardinxveld. Hij komt hier uit het station (afgebroken in 1937) om zich te laten installeren als burgemeester.

De foto is daarom gedateerd augustus 1924.

Opmerking:

door ruimtegebrek worden de andere schenkingen vermeld in het zomernummer van 2020.

UITGAVEN IN DE HISTORISCHE REEKS EN SPECIALE UITGAVEN VAN DE HISTORISCHE VERENIGING HARDINXVELD-GIESSENDAM

*met een x gemerkte uitgaven zijn uitverkocht

1. Buitendams 4 (1778-1978)	€ 2,25	41. Kleine zaken van een kleine kerk, Gereformeerden in Hardinxveld	€ 9,80
2. Molens van Hardinxveld-Giessendam	€ 3,85	42. Groeten uit Beneden-Hardinxveld	€ 8,90
3. Den Eendenbout (opgraving in een woonheuvel)	€ 3,85	43. 150 Jaar Openbaar Onderwijs In H'veld-Giessendam	€ 8,90
4. Het stoomgemaal	X	44. Merwedegijzelaars, slachtoffers van de razzia van 16 mei 1944	X
5. Makelaars van Hardinxveld-Giessendam	€ 3,85	45. Marius Donk, leven en werk van een gedreven architect	€ 8,50
6. Buitendams 118 (Giessendamse boerden)]	X	46. Winkels op de Buurt	€ 8,50
7. 700 jaar Dam	€ 3,20		
8. Parlevinkers	X		
9. Rondom de Giessen	X		
10. Swets tabak en daar blijf ik bij	€ 6,60		
11. Hardinxveld en Giessendam in de Franse Tijd	€ 5,65	Overige uitgaven	
12. Café Schalk	€ 5,65	- Het Verleden Nu (fotoboek)	€ 11,35
13. 100 Jaar boemelen	X	- Buitendams huis-ter-om-op	X
14. De Hongerwinter	€ 6,60	- Een wandeling door Binnendams	€ 6,80
15. De Hennepteelt	€ 4,40	- Van Geslacht tot Geslacht... (uitgave van de Hervormde Kerk Giessendam en Hardinxveld)	€ 5,00
16. Het kleine monument in Hardinxveld-Giessendam	€ 5,45	- Hardinxveld en Giessendam, van vissers- en hoepmakersdorpen naar industriegemeente	X
17. Dijken en doorbraken	X	- Hardinxveld en de riviervisserij	X
18. Aan d'n dijk	X	- Rehobothschool 1860-1985	X
19. Gemeentehuizen van Hardinxveld-Giessendam	€ 2,25	- Van hondekarren en hobbelbussen	X
20. Ievers tussen Kaoi en Kloeve ... deel I	X	- Anders nog iets (neringdoenden en bedrijven)	€ 2,25
21. Aart van Bennekum, kunstenaar	€ 6,80	- Dr. Aris Graftdijk, Photographie	€ 11,35
22. Herinneringen aan oorlogstijd	X	- Herberg De Zwaan	€ 15,90
23. 100 Jaar Nederlandse Protestantenbond	X	- Onder ons gezeed	X
24. Ievers tussen Kaoi en Kloeve, deel II	€ 6,80	- Het verhaal van de dijk	€ 7,95
25. Uit de pen van tante	€ 6,80	- Hoeke Doeme?	€ 7,95
26. De watersnood van 1953	X	- Dvd Dorpsfilm 1953	X
27. Schuttevaer en Binnenvaart	X	- Hardinxveld-Giessendam in de Jaren 50 (nog te koop in Museum De Koperen Knop)	€ 15,00
28. De Crisisjaren In Hardinxveld en Giessendam	X	- Gekleed in de Waard	€ 12,50
29. Vrouwenrecht en liberalisme aan de Merwedijk	€ 6,60	- Dvd Bommen op de Buldersteeg	€ 10,00
30. De 50ste mei	X	- Autobusverkeer in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden 1905-1945	€ 15,00
31. De samenvoeging van Giessendam en Hardinxveld	€ 8,85	- Bakkersboek Broodnodig, 100 jaar bakkers in H-G	€ 15,00
32. C. Baardman, de schrijver en zijn werk	€ 7,95	- Helsluis (jeugdboek)	X
33. Het Langeveer	€ 6,60		
34. De Indiëgangsters	€ 12,50		
35. 1899-1999 Nieuws van honderd Jaar geleden	€ 6,80		
36. De Peulenstraat in 1950	X		
37. Groeten uit Giessendam	€ 8,25	Uitgaven van de Stichting Dorpsbehoud	€ 2,25
38. De historie van het pand Buitendams 4	€ 6,50	- Van boodschappen doen naar winkelen	€ 7,95
39. Nievers was den dijk echt recht	€ 9,20	- Heggen en Steggen (tweede druk)	
40. Groeten uit Boven-Hardinxveld	€ 8,90		

Alle uitgaven zijn, tenzij uitverkocht, verkrijgbaar op de volgende adressen:

Historisch Informatie Centrum, Peulenstraat 243. **Elke zaterdagmorgen van 10.00-12.00 uur.**

Secretariaat Historische Vereniging, Bu1tendams 77. **Maandag t/m vrijdag.**

Museum De Koperen Knop. **Dinsdag- t/m vrijdag 13.00-17.00 uur, zaterdag van 11. 00- 17.00 uur.**

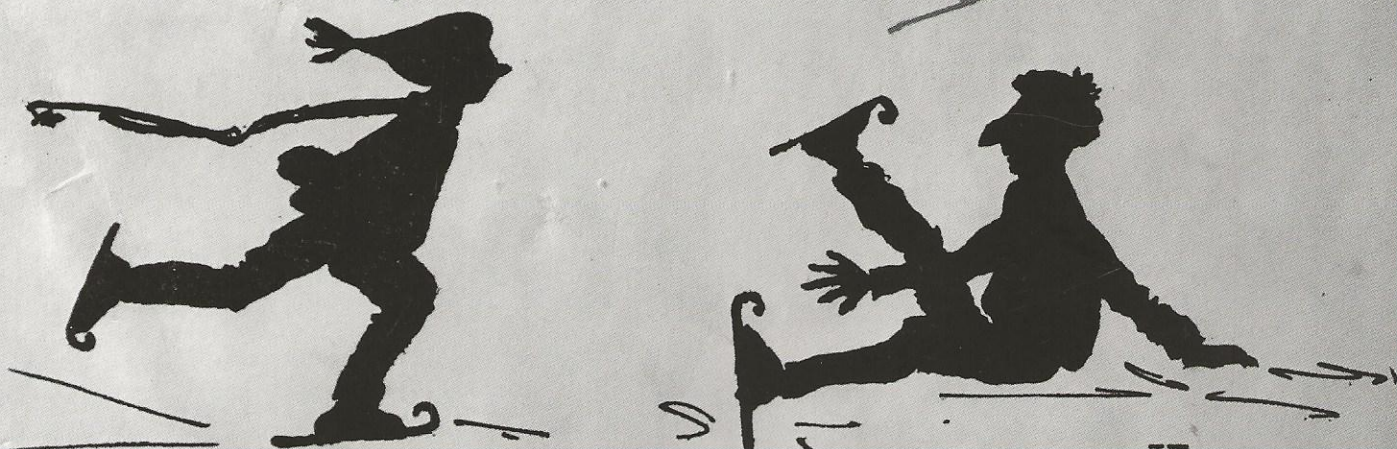
Eetcafé De Kleine Beurs, Peulenplein 2.

Goede Feestdagen en
een Gelukkig Nieuwjaar
het bestuur

Hartelijk dank voor
de goede wensen.

18-2-'59

Marijke.

Getekend door H.K.H. prinses Christina: 18-02-1947---16-08-2019

